

ც ი ს კ ა დ ი .

ქ ა რ თ უ ლ ი

ს ი ტ უ ვ ი ე ნ ე ზ ი თ ი

ე უ წ ნ ა ლ ი

1853 წ ე ლ ს ა

ა მ ნ ი ჯ ი .

ნ უ . 4 .

ПЕЧАТАТЪ П ОЗВОЛЯЕТСЯ,

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлены были въ Ценсурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ, г. Тифлиса
1 Апрѣля 1855 года.

Исправляющій должность Грузинскаго цензора Св.
Александръ.

Въ Типографіи К. Г. Эрнстова.

3.2
A. 1.

ქართული სიტყვიერებათა
ქუჩის აღი.

ქართული ლექსთ-თხზულება.

ლოცუა ცნობილია.

1.

დმერთო, გუაჟ ფუნნამკრთალი,
გამიქრე სურვალის აღი;
ნადგან ამ ტეცხლს ვხედავ წმიდად,
წმად ანს ჩემდა ნაზუნქალი.

1-1-8

შენ ლოცუას ან მისიენ გგონებ!
 რომ თუცხელს ჟაჭუკს ან მიფონებს,
 სხუა ან მაქუს საშუალობა,
 მიგეახლო მასვე მონებ.

სახე მასი სასოდ ჩემად,
 კართოლავს, მაგზნობს, მიჩნს ედებად;
 წოს განვიტდი განმანათლებს,
 დელუაში გულს ვიგებ გემად.

მან ან იტის, მე თუ მისი,
 სახე მივის ვით მისი;
 ვით ბულბული ვადდს დავხანდი;
 ვით ზამთარი მზრავს მე ისა.

2.

ა ლ ე რ ს ი.

შუგო მივი, ბიერე სხივი,
 დილით ძალით ადღგომილსა;
 აგნეაგნე მომეფრქვივი;
 ვიშ მავ ტუწფას შენს დამილსა!

თქალით-ალით ციალთ ისწად,
 ჭუენს მჭუენეცელთა სავადალოდ.
 მისწად მის-სწად ჭსრცემს რად, ის წად?
 ბუღბუღთ წაზმთა შესაბნალოდ.

დილის ცრემლი, ზონამული,
 ვანდსა ნანდსა ზე იაზუდ,
 დელავს, ელავს, კნთოღვით სწულს.
 ცისკანი სჩანს მის წიაღხუდ!

აჰა, მწუჭლთა მათ ისართა!
 გულს დაუდგამ გასაგანად;
 ცრემლთა მისთა მოსისხართა,
 ადგუნეშულს გონს მოსაგონად.

3.

უმან კოეზა.

ვახილე ვანდი მწუნალობდა, ცრემლითა გულ მჭუ-
 ხანობდა,
 ეს თავ დახწილ მკრთალობდა, შრომანი ფურით მქცქა-
 ლობდა,

სოსანი თხოვლით მზნალობდა, ზ სანო განიბძანოდა,
 უმანკოება მათ-შონის, მოუწეუნელად ხაზობდა.—

• გო შეჯარობდა, ბადრობდა, კნთოლვიდა, ნათლად და
 ნობდა,

ბნოლის ველობდა, მსეობდა: მწუჭლობდა, მოელუჯა-
 ნობდა;

ანდაშოგობდა, მხეობდა: მიმზადველობდა, ზნეობდა,
 გალობდა-იაღონობდა, კვატკბილად მსმობანეობდა.—

ჯით მარგალიტი სადათოთ, ადმოკნთოლვიდა საგებლით;
 სმიწინოზულად დამილით, განიშლეოდა დილდილით;
 დატქნიალეუდა სიცილით, დაკამკამეუდა სინიბილით.

ბჭაქუნჯეს სიციცხლე ქადილით, ზეცის აწსეების ნაწი-
 ლით!

ზეცას აწს მისი საჯანე: მზას ნათელს დავაგუანე!

ჯუთასა მადლსა დასჯევს თანა, ქუჭუნად კნთოლვით
 მონაჯანე;

ბტრედობს, კნაობს, ან გელოზობს, გით უწმა კუალად
 ხააკუანე;

უნდა მწუხარი მანადისი, ვერ ჰსცვლის დროცა მამხტო-
ვანე.

წიფელსა გულსა ესტუმრების, ეოჯისის შუქი წიფელი-
ვანდ ზამბახით ბნოლ-ლალს ფრქუშულს, მნაკლ ფე-
ნად ჰქრთის ნათელი,
— აზნებენ მას ვერც მატოუნნი, ვერც სოფელი, ვერცა
ბნელი;

მხედ ვგალს უზაყუშლს ქუშუანას, წმიდათ მქცევი, მა
დლად მზმელი.

თა. ღავით ბანძიშის მე მანაბული.

ზარე ზე ყანამათ.

ჰოემა.

—

ქსანი მკვირცხლებით მომდინარე, განყოფი შათათ,
მსქებრად გადმოქუხს, ზე კლდენიც, აძლევუნ ხმათა,
როს ზვაგებითა ჭავზის შთა, შეეწევის მას,
ხან ჰგლეჯავს სეთა, ზე ველეთა, იწეებს მანებას.—

ველისა დაბა, მაღალს ველსა ზედას მდგომარე,
რომელსა აშუშნებს განათხულისა წყარო მტინარე;
რა მზე ჯერ დალით, დაცა იწეებს მტინრედ დელვასა,
ვნატრობ უჭყნდით ამ ანისა გლას შუენებასა;
ზე მუნ მცხოვრებნიც რა მზე სრულად გამობრწყინდების,
გამოვლენ ბანთა; ზე ბუნი ვინმე სკამხედ იჯდების,
ზის ჯერ დუმილით ზე მუქმედა ველ წვერ დასმითა,
იწეებს ანბავსა უცხოს რასმე ბოხისა ხმითა,
ზე გარე მისსა ახვევან ჯერეთ ჭაბუკნი,
უუდსა უწყნობენ ზე უჭინავთ ზინში ჩიბუნთ.

მოთხოვა მოხუცის ოსისა.

მან რის საქართუ ჭლოს ლუაწასაბი მეუობდა,
 ქსანზედ ელიზბად ძმისწულათურთ ურისთაობდა;
 სწაწესეთისა იჟდა მეფე შაჰაბაზ მტერი ქართველთა,
 ამან ინება უზარველეს მოსწა კახელთა,
 მსწრაფულ გამოგზავნა არტაანის ხან ფეიქანი,
 ბახტრიონიდან ზე ნუხადმდე დადგა თათარი,
 სრულად აღხოცეს ქრისტიანობა მთელსა კახეთსა,
 ანდავინ იყო კაცთი ურთა; გარდა თუშეთსა,
 იყო ბიძინა, ჩოლაყას ძე მთავარი კახთა,
 მხე ზე მუხომოლი ზე მტერისა მიმტყუი ასთა!
 იგი მოვიდა ელიზბადის ურისთუს წინა,
 მან სრულ უზნბნა ვით თათართა კახნი უხდინა,—
 „მე მატყეს იმედი თავის ჩემის ზეცისა ძალით,
 „თუ შექეწევით მათ განგდეგნით ჩუჭრისა ხმძალით,
 „დაცა ანდჳიეს წმიდანი ხატნი მათ უსჯულთა,
 „ეკლესიანი შეუქნათ საჯინიბოთა.
 „შემეწიენით ურისთავრო თქუჭმის ჯარითა,
 „ვიცა წოდებულ ვმღევთ წინამდომით წმიდის ჯუჯარითა.“

მსწრაფლად ადუთქუჭს მათ შეწეობა,
 იწუეს საომრად შეის კახეულობა,
 იდუჰად წარვლეს მიმართეს თუშთა,
 შექცნობეს სწულად მხარე მთაუწთა,
 ღამესა ერთსა წყვდიადსა ბნელსა,
 ეწვოზენ დილით ანტაანელსა,
 სწულად ასწევატეს დედა წულთა,
 გაასწრა ხანმა ცხენ სიმალითა,
 თორემ ან დარჩა მათგანი ერთი,
 ესრეთ ეწათ ჩუჭრებსა ღმერთი.

—

და ჰსცნა შაჰბაზ თვს ჯარის ამოწუჭტანო,
 შეის დაიზარა სხარსეთისა სწულიად ხანნი;
 მსწრაფლად მომართა, საქართუელთს აღსაოხრებლად,
 მოვიდა განჯას ღიქ დაღვა დასასჯერებლად.
 მუნთ მოსწერა ეს გუან წიგნი ჩუჭნსა შეუესა,
 მიცნობ შეუეო შაჰბაზსა, მტერთ სისხლ მჩქუესა,
 მიკუიწს შეუეო ესე საქმე ვით მოგხდენიეს,
 რომ ჩემი ჯარი თქუჭნთ ერისთავთ აუწუჭტოეს,
 მუალადცა ვკუიწობ ამ საქმესა ვითა ჰუეღვდით,

ნამ შემდგომისთვის სწულეებითა ვენა ჭხედავდით.
 გინეკ ერთ საქმეს ჭე ლუანსაბ მომიგდე უუნა,
 წანმომიგზავნე უნისთავნი ველეშ შეკრულნი.

ნა მოუვიდა წიგნი მეუფისა,
 სწულად მოუწოდს დანბანისენსა;
 „ჭე წიგნი სხანსთა შაჭაბანისა,
 „მაი ჩუ მწვედ უთქუამს შეუდა ჯანისა,
 „ნოს დამანცხეს ანტანელი,
 „რე ნა ასწუტიტეს თათართა ელი.
 „გატოდი რომე ან შეგვრჩეოდა,
 „უოველი ენი ამას დავგვომბდა,
 „შევერნათ ანუ ვათ მოკაკვანოთ?
 „ჭის ჯობს უნისთავნიც აქ დავაბანოთ.
 „თვთ ესე საქმე ჭქმნეს ნა უჩემოთ,
 „შევა გაზნოთ მათ მიგარემოთ“
 უოველთ უწონეს ესე თათბინა,
 რე დანბანეს ამ გვანი შინა,
 მათ დანბანეს ელიზბან შელვა,
 მისწერეს ყველა ან ჭქმნეს დამაღვა!

მსწრაფლ წამოვიდნენ უწისთავნი მეფისა წინა,
 კაცი გაგზავნეს დაიბადეს კახი ბიძინა,
 და ჭიცნო ბიძინა მანცა მუისად მათვე მომადთა,
 მალ შეეუაწა საწმუნოთა თვის მეგობადთა,
 და იხილა სამნივ ერთად ჩუჭნა მკუეჲმან,
 ოხვიდა მწარედ, ზე იბრალეს ყოველმან უმმან:
 მშვენიერესა, ახოვნესა ზე სიმბნეობა,
 მერე მათ იწუეს მეფისა წინ ესრეთ უბნობა,
 „ნუ ჭისწუხ შევეთ ანუ და გაქუს დრმად საფიქრელად,
 „ვართ მზა ქართლისთვის ჩუჭნ მადადის სისხლ დასა-
 დურელად.

ეგრეთ წარგვგზავნეთ ვითა უთქუამს კელე შეკრულნი,
 მამულისათვის მოცა ვეუდებით ვართ მოხარულნი!

გაგზავნეს სხანსეთს უწისთავები,
 ზე მათ შეუკრეს მხეთა მკლავები,
 ჭიცინოდენ მათთვის სწულად ქართველნი,
 ასე ეტყოდენ ჭარბნი ქუჭლნი:
 „ჭიცოხს მაგ ცირილსა წინათ ხედვიდეთ,
 „ამ გუამ საქმეხედ ჩუჭნ მოგვამვიდეთ,
 „შესწინეთ თავა მამულსა მსხუჭმნლად.

„რომე მტრისაგან დაშთენ უკნელად,
 „გიუქანდეთ ძმანო თქუცნი მამული,
 „მათხედან გაქუნდეს სიმტკიცით გული.“

—

და მიიუქანეს უნისთავნი შაჰის წინაღუ,
 სახე უჩუცნი მრასხანების შესაშანადუ,
 მანამ იდუმალ ჭეჭინდებოდა მათ მხნეობასა.
 რომ ვერ ხედვიდა მათ სახესუდ შემწუნებსა,
 „თქუცნი ხართ ივინი სად სიგეუთ ზ თავხედობით,
 „ჭკონებდით საძნი რომ სხადსეთსა სრულ დაამხოზდით,
 „ანუ თუ ჭკონეთ რატა კახეთს იუქნენტა ოდენ,
 „მეტიდა ჯანი მთელსა კახეთს ანდაა ჭეჭინდენ,
 „როს თქუცნი მეუეუტ რემათ ჭხოვეს ზეარგულობასა,
 „მთხოვს კრძალვითა ზ მოწიწებით შემწეობასა,
 „მაშა თქუცნი ვითან ანუ რაგვარ მასა ჭუდავდით,
 „დად ან იტოდით შაჰბაზით ვერ წადხვადოდით?
 „მაშა გაურჩო თავსა თქუცნისა თქუცნი განუსაჯეთ,
 „ამ საქმეს მოქმედთ რისაც დაწსხანთ ესდეთ ისაჯეთ“
 მასუხად უგეს ესგუან სიტყვით მათუნისთავთა,
 „ანუ ჭკონებ მეუეუტ შეუშინდეთ შენთა სიტყუათა,

,,სიუწმათ ჩუჭნითგან სიუწანული გვაქუს მამულისა,
 ,,ღე განდავსწევაცეთ მშობელთათჳს დადუწა სისხლსა,
 ,,კით შიათმენდა გული ჩუჭნი ესგუწან საქმეთა,
 ,,გხედავდათ ცოლ-შვილთ საბწალოდა გუწანდათ თქ-
 ,,უჭნ ცუჭუჭთა,
 ,,გსუწდათ ადხოცა თქუჭნ სწულუებით ჩუჭნისა ჰსჯულის,
 ,,იგენსა შინა ადა გეგონათ ძენი მამულის?
 ,,მაშა თუ ვითარ გვაწოდებენ მხეთა იგენთა,
 ,,თუ ვენ განვდევნით ჩუჭნის სამხედუწით, მამულის
 მტენთა.

ჰსუწოდათ მათთჳს მუსულმანობა,
 დაუდგენ მტკიცედ ჰქმენს გულგონობა,
 წა ვედან მახუდენ თჳსსა სუწვილსა,
 უბწმანეს ჯალათს მზად შეჭურვილსა,
 ეწისთავთ თავნი დააურევანეს,
 ბიძინას თვალით ეს ამხეწინეს!
 გეგონათ ამით შეშანდებოდა,
 ჰე მმათა თჳსთა განშოწდებოდა;
 წა ვერც ბიძინა მოცა იბიწეს,
 მახედ უადრეს სწაწსნი განწისხდეს,

ვით თქუას ენამა ესრეთ ეწამა,
 წა კიტხვა, კდემა, ზ კიტვხედ შესმა,
 წოს ამითიცა ვერ მოიზიდეს,
 ესდერი წისხუა ვერდაწა ზიდეს,
 ზუჭუჭს მხნე ბიძინა განშიშკლებული.
 ზქმნეს ნაწილ ნაწილ დაწვლილებული!“

ნაწილი 2. . .

ზაზის ძმას ჩემსა წოინს ზქინდა მოუწაობა,
 აქუნდა ბატონთა გულს უხომოდ მას ერდგულობა!
 წოს ერისთავნი სზაწიეთშიგან მუეუმ წანგზავნა,
 ჩაწა-შვილი ზ ზაზაჩემი მათ გაატანა,
 ამათვე წა ზსტნეს ერისთავთა სზაწსნი დახატდენ,
 გზიდან წწნივე იდუმალად შანვე იტვენ,

ზეითხა წოინმა წაუყავით თქუ მენი ბატონნი?
 წად აგრე ჩქანა მოცა ბრუნდით ოინი მარტონნი?
 „ვცანთ უნისთავნი წარეყან ეს სხანსთა სასჯელად,
 „წათ წავუეშოდით თავის ჩუ მენის დასახოცველად,
 „ანუ თუ ჩუ მენ გან მიადედენ წა შემწეობას,
 შთავცვადეოდით წადსათუხ მათ ტან ჯუღებს!“ —
 „წა მოისმინეს საბრალთა ყურთა ვად ჩემთა,
 „ჰსთქუით მუხანათრო წად განშოდით ბატონთა ოქუ-
 მნთა?

„წუდაწა იუოს მაშა წოინ წა ეს ისმინოს,
 „წომ შვალდოც იუოს თულის გელით ან მოაკუდინოს,
 „წოგორ მოშოდით ნეცა მათთა ცხენისა კუაღთა,
 „წა გრცხენოდით ორგულეხი ესუ მენეთ ხაღხთა!
 „მოჰქუდით ორგულნო“ წა ჰსთქუა ესე ხან ჯალბ გულსა,
 დასცა ხინველ ძმას ზე შემდგომად მას ჩაწაშვილსა.

აქედან იწყეს ოთწა დიდ გვანთა,
 ჩუ მენ შოწის დენა სისხლისა დუანთა,
 ჩაწაშვალეხი სწულად შეითქუნენ,
 ზე დაქესა ბნელს ჩუ მენ შემოგვიხდენ,
 წოინს მძინაწეს დასცეს ხან ჯალი,

მასინ მომიკლეს მამა საჩყალი,
 მე აყწნით დედამ ჩაბსვა გოდორში,
 სოფელი შეკრბა, მოვლენ მდევანში,
 შეიქნა ომა ესდენ ფაცხელი,
 რომ ორთა მხრიდა ამ დანჩა მრთელი,
 მათცადა დანჩათ ჩვილი ყრმა ერთი,
 ახლა ანს ბერი, ზე აქუს მხე გული,
 მას მე ანა ქეავს უვას ასული,
 ეცადეთ შვილნო იყავით ფრთხილად;
 რომ ან მიეცეთ მას ბერს სიკუდილად!
 ესე ანზავა გუდს დანერგე,
 შვილებსა შენსა გადაუნერგე. —

—

წა დაასრულა ესე ანზავი ბერმა ხიმიან,
 იწყო ბორგება უანიმათის ძლიერმა სულმან,
 ამაყად დგების ზე მიისწრაფს თვისსა საწოდში,
 დაჰსჯდა დუმილით ზე შევიდა ფრიად დრმა ფიქში,
 ვინ ვედა მისუდეს მიზეზებს მის დუმილისას,
 იგ აწარუდა შედგომასა ძენად სისხლისას,
 აჭა წას უზნობს ზე ხმა მადლით ესრეთ იფაცა.

,,ანუ მოცა ვკლავ ან ითხიოს ჩემი სისხლიცა,
 ,,ანუ უკჳმ ან მაქუც წინაზნათა მათ ჩემთა გული?
 ,,ღ ანა ვიყო წოდინისგან შთამოსწრული?
 ,,ყოველთა უტევ ზ ვაძიო სისხლი წოდინის!
 ,,ჭსტქუ მნ უანმათი ანს ნამდვილი მე აღდუზონის.
 ,,ანუ თუ მოგაქუდე ზ ვიხილო იგ წინაზანი,
 ,,დიმილით მჭურეცდეს ზ განვიდოს სამოთხის კანი,
 ,,გსხდეთ მუუდწოდებით ზ შუჭებითა სრულად ვსტკბება
 ოდეთ,
 ,,ვინც მშობელთათვის მომკჳდაწ იყოს მათ მოუწოდდეთ,

—

უანმათს დილით განუფრთხეს ძილი,
 იქმნა სასწრაფოთ იგ შეჭურვილი,
 მიმართა ერთსა მცირე სოფელსა,
 უთხრეს იქ ჳხოვეს მას შენსა მტერსა,
 მიხჳდა ტყეს მცირეს თუშცა მაღალსა,

(*) ოსნი წაცხვენ თავანთ ჩამომავლობას სამთ მიათა-
 გან. სიღამონ, რომელიც იყო მურადი, უურაგონ მდ-
 დანი, ზ აღდუზონ ვაუკაცი.

ღექსთ-თხზულებანი

ამა ჩუჭნისა მგზავნად მავალსა!
 მას ღდესა იყო კეთილი ღარი,
 ჭბუნვიდა წუნანად ზუჭინად ქანი,
 ტყენიტ ნელიად შეინუოდენ,
 თითქა უანიმათს ეუბნებოდენ:
 ნუ იქ უანიმათ მავა საქმესა,
 ნუ მოაკლდეზი კეთილსა ღდესა,
 განაგდე ეგუ სისხლისა ღუწანთ,
 შემოქმედისა გამანისხანნი,
 ესრეთ მდელთნიც უმასუხებდენ,
 უოგელ ბიჭუხედან ვადს უთხრობდენ!
 მაგნამ მხნის გული გერ შეაწეიგეს,
 ზღ დრმა ფიქრისგან გერ განაბნიეს.

—

შემდგომად მიხუდა გელსა ტურფასა მწუხანით მოსი-
 ღსა,
 სადა მოუნდა განსვენება ფინად ლტოლვილსა,
 ძლივ დაწვა მდელთს, მსწრაფლ წამოჰგდა ურისა უც-
 ღებდა,
 ჰიდაც მოსთქუამდა ნაზის სმითა გულით ჰგოდებდა,

ადგა ნელიად ზე შეუდგა იმ ხმისა კჳაღსა,
 იქით ზე აქეთ სიმკჳინცხლითა ავლელა თჳაღსა,
 იხილა მან ხე მშჳენიერი მწაგალ შტოვანი,
 წყარო მჩქეუარებით მომდინარე, ტურთუად ხმოვანი,
 წყაროსა შინსა ჳსჯღა ქაზგამ ცრემლთა მოჭქუჭველი,
 თეთრსა მკენდზუდან თმათა შავთა ქანი ჳბერველი,
 გარე ახუჭვდა ზე აჩენდა მშჳენსა სახესა.—
 ცრემლინი მდუღარნი აშჳენუდენ მისა ბაგესა,
 ეგრეთვე ჳწლორეთ გაზაფხულსა ციურნი ნამნა,
 მდუღლოთა ზუდან გამოჳქეტიან ტურთუად მზინაუნა.

ცინილსა მისსა ფინად ჳკვირდების,
 ნელის ბიჯითა მიახლოვდების,
 უანიმათს გგონებ გულისთ ჳსუროდა,
 ტურთუა ქაზგამ თუ რას ცინოდა,
 „ნამდვილ ვისივე ანისცა მტრეობი,
 აქუს სიუჳარული გულის დანასობი,
 რა უანიმათი ქაზგამ იხილა,
 მაღალის ხმითა მან დაიკვილა,
 შენ ხარ უანიმათ, ვამ მე ჩედა,
 ან დღენი ჩემნი სრულად დაბნელდა.

საბნალო ზარე ახლა დაობლდა,
ესრეთ მოსთქმდა ცრემლთა აღტობდა!

უ ა ნ ი მ ა თ .

„დაწუმდი ტუნფავ და გაქუს სატირელ?

უანიმათ შენთვის წათ ანს საშინელ,

ანუ წით იცო რომ იგი შე ვან?

შე საშინელსა ანასა გგევან?

შე ვან უანიმათ მანქუი ოდენ გეშინის წათა,

არ ვან მავნებელ გწმუნეს ჩემი შენებზე ქალთა,

ზ ა რ ე .

„შე შენ განწმუნებ უანიმათო, რომ ხან კეთილი?

მამ შეიბნალე ცრემლი ჩემი ესე ლტობილი,

მანამ შეშინის ნუ თუ გული ამაუი შენი,

წინა აღუდგეს ზე ღაუგო თავსა მახენი?

უ ა ნ ი მ ა თ .

ნუღანა მტანჯავ მანქუი და გსურს ან და გწადიეს,

შეწევნა გსურის? შენ გულითა ვინმე გტყობიეს.

არ ნებას გტემენ ღღენი შენნი იუჭენ ბედნიენ?

სხუას ვისმე ჰსურხან, მიოხან ვინ ანს იგი კადნიენ,

ჴინსა შიგანცა თოთუმა ჩემმა მამ მოშიტდინოს,

მტკნისა ცუფივითა თაჳი ჩემი სწულ განიტვინოს,
 თუ წაცა მანქუა ზე ძალ ვიდე ან ადგისწულთ,
 ანუ სიტოცხლე შენ სურგალზედ ან ღაჳასწულთ!

ზ ა ნ ე.

მე ჳან ასული ჩანა ბუნისა,
 შენის გვანისა ფრიად მტკნისა.
 მას დიდ გვანშეგან ღაჳანჩიდა ერთმ,
 თქუწნთა ზე ჩუწნთა ჳით უნთმანეთი,
 წაგვან გაჳსწვიტეს შეგატყე წკლილად,
 ჳტან უანიძათი ანსო ადზდილად,
 შენზედ ეჳინა მამჩემს თვალნი,
 ჳებასა შენსა მეტყოდენ ქალნი,
 თუმიცა შენ იუაჳ მე ჩემის მტკნისა,
 მაგნამ ტრფობაჳ მანქუნდა მოყუწნისა,
 წამდენ ჳერ წესუნდა მამასა ჩემსა,
 სიჳუდილი შენი, გოგნავდა გზებსა,
 მანამ მუხლ დრეკით ჳევედრებოდა,
 სახლსა თჳსსა მოგაბრუნებდა.—
 შემდგომად მითხრეს შენი წამოსკლად,
 ჳატა წამ გსუნის მამისა მოჳჳლად,

მსწრაფლად წამოვულ ამა წუადობედ,
 ვიტოდი მოხვალ შენ ამა გზახედ,
 წაქსწამს გიხილე გიტან ნა'დვალად,
 მოხვალ მამისა ჩემის სიკჳდილად.
 მე ღაკასრულე წატადა ვიცი,
 შენ მხნობრივი მომეცია ფუცი,
 მამა იბწალე უანიმათ ზადე?
 შამასა ჩემსა ჳერ ნუ გამუადე!
 შენც რომ ან მოკლა, ის ანს მოხუცი,
 ან შეუძლიან თვთ შენცა იცი,
 შენი სიკჳდილი, მამა წადა გსურის,
 ანუ სხჳა წამე გულით წადა გწუუნს,
 გვედრებ განაგდე ეგ ფიქნი გულთა,
 მიჭვრიტე შენ წინ მოვიდრეკ მუხლთა:

—

მდგომარეობა უანიმათის ძნელად ასაწერ,
 რომ ფერ მიხდილად მდგომარესა ამ მხნესა, უმზერ,
 კჳალად ღგას უკჳრულ, ანცა მოქმელი ერთის სიტყუ-
 ვისა,
 ჳერ გამჳედველი განდაწევრვად თვისის ხვედრისა,

ხან ოხრავს, ხან ძმწის, ხან დახედავს თვისსა ხან ჯაღსა,
 ხან ზანესაჲკენ დაურდნობილად აქცევდა თვალსა,
 შეიძგომ სუწვილმა ყოველთ ჳსძლივა მწისხანებასა,
 ჳინ ან ემონვის მითხანით მე ქალთ შვენებასა?
 მაშა ნუ ჳეიცხავთ ყანიმათის ლმობიერებას,
 რომ დასთმო ჳსჯული ჳ შეუდგა იც ტრფიალებას,
 ყ ა ნ ი მ ა თ .

„ადექი ზანე, აქა დავსხდეთ მწვანესა ველსა!
 შენ მთხოვ უტეო სისხლი ჩემი მას ჩუწნსა მკეტელსა?
 გახსოვდეს ზანე რომ შენვე მთხოვ ესრეთ საქმესა,
 მე თანამედებ ვან მოვშორდევა ჳსჯულსა ჳ წესსა,
 წა ჳსთქუას სოფელმა, ამა ჩენსა ესრეთ საქმეზედ,
 ვითდა ძალვიდევა გამოვიდე მე ქუშეანაზედ,
 იფიქრე ზანე რომ ვშორდევი, ჩემთა მშობელთა,
 ჳ ვაცაკლდევი სამოთხის დასთ მანად მჯდომელთა,
 ვითდა ვეჩუწნო მხნესა რომისს განდახლომილი,
 სისხლი ძვირფასი ქალსა დავსთმე ვიქმენ ლმობილი,
 ჳაღდოთ ამისა წას მივიდე, მითხანი ზანე,
 რომ მაგ ქცევითა ჳ ტრეპლითა მშობელს გამყარე,
 მე ანა მსურსნა განდა ამის დინს ვიქმნებოდე,

რომ შავ ციურთა ნამთა გამო-ვიხურობოდე!
 აჭა ერთმანერთს — მოეხვევიან,
 ზ უნობისგან დადუმიებიან,
 ზარეს ნელიად ცრემლი ჰსდოდა,
 ზ უანიმათი ბაგათ უშრობდა. —
 მდულოსა მწვანით დამიამებულსა,
 მზე თვის სხვიტ ჰყოფს განბნეულსა;
 შემდგომად ფიტით შეიკურებიან,
 რომე ოდესმე შეუღლდებიან,
 დასდეს შანობა უოველსა დღესა,
 ეჩუჭნებოდენ აქ უნთიერთსა. —

ჯი სიჭაბუკე! სიჭაბუკე ვითან ხან ცეხილი?
 თუ შავბედისა ცუცხლსა შიგან ანხან წითლობილი!
 ნეტან მას ვინცა სიუწმის ჟამსა ცხოვრებით ჰსცეხება,
 ვინც ამა სოფელს ჰმოკებს სახელს ზ განდიდდება,

მაგნამ უმეტეს ანის იგი სოფელს ნეტად,
 თუ რომ ჭაბუკმან დების ხელათ შესვა ნეტად,
 წათ შინდა სოფელს მარქუათ დიდება?
 თუ ეს მაშინცვას მე მცხოვანება?
 ანუ სახელი ზე ანუ ცნობა,
 რომ ეს მაქუს ცივი გული ზე გმნობა,
 ან მსუწს დაუთქალო ჩემი ცხოვრება,
 დღითა ქსიგმრითა ზე წელთა დენით,
 მსუწს ვიგმნო უმობის ბედნიერება,
 უვავილოვანის სულისა ღმერთ,
 მსუწს ვიგმნო სიტკბო მე სინაძულის,
 მინემ მაუწყავის სულის ოცნება,
 მსუწს გახალება ახლის გულის,
 წელთა ზამთარით ვინამ დაჭკნება.

—

ესნეთ ჭაბუკი უანიმათი ქსტკებოდა ცნობით,
 თითქმის უოველ დღე ატანან ერთადვე სხდომით,
 ბედნიერების მოწვევადან ომნივ დაუღულნი,
 ვანდა ცნობისა სხუა გმნობანი აქუნდათ დასმულნი,
 თითქო სოფელი, მათ შეუქმნათ უცხო ზმანება,

ჰ ანუნდოდათ ოცნებისგან მათ განდრეპება,
 სმანად მუხას ქუცმ ბუნებისგან განკურნებულსა,
 დაგონეულნი უუხს უხერობდენ მსტვენსა ბუღბუღსა,
 მამან უანიმათ ჩანგსა ზედან ნელიად მდურდა,
 ჰ ზარე ცკბილის ზანინანს, სმითა დამდურდა,
 მურ წუადო ჩმანდა მდამანებით მომდინანებდა,
 თითქო საცრფოთა უურებითა განახანებდა.—
 იყო სადამო მშვენიერი უცხო, თბილ, გრილი,
 ჰემნი მიკურუნნი ვნახე ერთად კუალად სხდომილი.—
 უანიმათ ადგა ესალმესა ცრფოთით დამტკბანნი,
 მღივს ასწრო ვოცნა, გუუს სუდა ტუვაა დაეცა მკუდარი.

ანს დაჰე ბნელი, ხანდისხან მთჷარე,
 დახედავს დრუღით, ველისას გარე,
 განსწუდა სმა ცხოველთ, ანის დუმილი,
 თითქო ბუნესს მოსვლია ძილი!
 მამ ეს ვინ ანის თმა გარდაშლილი?
 საბნადო ზარე ანის შეშლილი?
 დაეღლილის სმითა ნეტა რას მუვიონს?

უწი დაუგდეთ უანიმათს ჭსტანის?
 ,,უანიმათ მოდი აი აქ გული,
 ,,ნათ დამიგინე მე საუწყანელი,
 ,,ვინ მომაშობა შენ ღამას თავსა,
 ,,ველან მოვისმენ მე ტკბილსა ხმასა,
 ,,მანტოკა წახვედ იმ გრძელსა გზასა?
 ,,მალე ვიზოვნი მე შენსა კუთხსა.
 ,,ან ვიამება წომ ნახამ ზანეს,
 ,,გახსოვს მიძახდი მე შენსა მოვანეს. . .
 დილაზედ კატნი, საბნალო ზანეს,
 უთხნიდენ ჭმუნვით ნინობით სამანეს:

დასასრული.

მოთხრობა.

მღვაივე სასაფლაოს იქით.

დებუნდი ანს ფრიად კანგი ქალაქი დადისტანში.
ქალნი იქ ანიან მშუკნიუნი ზე თავის უფალნი; კაცნი იქ
ებიან უშაშრობით.

ხუთს გერსზედ ქალაქადვან, კლდეში, შინ მქცეუ-
ლის ჩიდილოეთისაკენ ზე ნახევრად დანგრეულის მუხის
დაცემითა, ანს ფანთო ზე შეუქცენებული სიძველითა მღ-
ვაივე. კლდესა ზედან ჰსტურვენ ხვლიკნი ზე გველნი; გა-
რეთ კლდისა იწა, მოკლესული აღმომცენანეთა ძა-
ლითა, ქვიშაანი ზე უნაყოფო იქ, სადაცა დასრულდება
ესე უცხოვანი ნაწილი, იწება თათრების სასაფლაო,
შოკინწულული მადლის ფიქლის ქუჩითა, - მკვლებითა
შიცვალესულთა. მღვაივე საზარელ ანს მოთხრობითა: ან-
ბოზენ ვითომც ანაოდეს დადესტელის ვაჟკაცის ფეხი
ან შედგესულა იმ მღვაივეში.

მაჭმედ-ჭუსიენ-ხანმან, მდიდარმან მებატონემან დე-

ბებენდაიამან, დაუტევა შეიქცე სიყვდილისა თვისისა მრ-
ავალნი სოფელნი ზე ზვანნი სამეჭუადროთ მართა მცირე
წლოვანთა შვილთა თვისთა:— ძესა აღი მახმედ-მინზასა
ზე ასულსა საღვინასისა.

იგინი იყუნენ ობოლნი, ზე აღიზანდენენ ერთად ზე-
დამხედველობასა ქუჭმე ხანის ერთგულთა მოსამსახუ-
რთა. ოდეს აღი-მახმედ-მინზამან მახწია თვრამეც წე-
ლში, დერბენდში ან იმყოფებოდა ჭახუკი, რომელსაც
შესიძლებოდა მასთან ბაასობა ვაჟკაცობაში, მხედრობაში
ზე ძალში. წოდესაც შეუსწრულდა თექვსმეტი წელი საღ-
ვინასასა, იგი მიანსეოდა მშვენიერად, რომლისა მგზა-
გნი ჯერეთ ანა ყოფილა დადასტანში.

ყოველთჳს, ოდეს აღია ამხედრდებოდა გამოსაჩენა
ად თვისისა კელოვნებისა იარაღის მოხმარებაში, გაჭენ
ბულ ცხენზედ, ყოველნი მით სტაბებოდნენ ზე უნებლი-
ად იტყოდნენ: ყოჩაღ! ვაჟკაცია გაიგონებდა და ქებასა, ამ
შანტაგნულად გაიწიორებდა თვისსა უიხილბაშუქსა ქუ-
დსა, რომლისა ქუჭმე იხვეოდნენ, როგორათაც ნავთი,
შაგრა კავნი.

ყოველთჳს, წოდესაც საღვინასსა ითამაშებდა საშ-

უკლ თვისთა ცოლთა ქალთა დაიბის ხმავედ, ვანხიანუ-
ღებულთ საზოგადოება შიინეკდა მას თვისა მეფად, უმ-
შვენიერესნი ქალნი ჰსჭურეცდენ მას ანა უმურველად,
მხოლო ახალგაზდა ბეგნი კეკელუვიბდნენ მის დასანახ-
ვებლად.

სულთ ჩემო! თქუა ალიამ, შეკადა რა საღვენასსა
დაბაზშია: დღეს ჩუჭნ ოცნავე ვაქმნესათ დღეობაშია; მე
მოვაჩვივე ჩემთან დაოღენიმე კეთილნი მეგობარნი, რა-
მელთთანაც დიდხანია მსურდა ღხანი, რა გონივრე
შეუ-
ფერება, რე შენ, გგონებ, ეზადებოდა წასახვლელად ტ.
სადაცა იქნება მხარულთა.

ალი ან ვიცი! მე როგორდაც ან მინდა შინადგან გა-
სკლა. ავით კი ანა ვან, მაგნამ როგორდაც მოჩუენით
ვან.

საღვენასსა, რას ამბობ! შენ მოჩუენილი ხან? მინ-
ველად მესმას შენგან ეგ სიტყუა. დაშვიდედი - სულთ
ჩემო; წადი დღეობაშია. შეხე როგორ მოჩუმენდილი ცაა!
სადა მო მშვენიერი, ანა ცხელა; იქ შენ გახიანულდები
შენ წახვალ.

აი კიდევ მიხევი წახვლელობისა; ნუქედნი ჩუჭნნი

ესლა გაბთუღნი აწიან შენის სტუმრობის საშუადასში;
ესინი აქ საჭირონი იქნებიან, ზე შე ან მინდა დაგაშრო
გოლო შენ მოსამსახურების მოშორებით.

მაგისიტ შეკლა ადკალია! უბრძანე ზამანას გაგოდ-
ჭეშს ცხენ წინ, ეგ ბუკოფა შენ ოც კაც მტკუელად. მე
უმაგისოთაც იოლათ წაგად: აშასთანვე მაგან იცის სო-
ფული ც შა. ზე ან შოწს აწის ის! ძლივს ნახუვან ადაჯი
იქნება. წადა დაო!

თქუჭნი ნებაა, მე წავაღ ძალათ შესაქცევრად! ზე
მანვე შეხედა მძასა დამიღითა, რომელსაცა შინა შეი-
ნიშნოდა კეთილ-სულიენი დაწუნათება. უბრძანე შეკა-
ზმონ ცხენი. —

ეგ ჭკვიანურაა, საუჭარელია სეშო! შესძახს ალიაშ.
გამოვიდა ვრცელ ეზოში, ზე მადლა: დაუძახს ზამანა-
სა. მასვე წამს დეეხასუხა. — ბალი-ხან! ზე წანსდვა მხან-
ბუჭიანი, შავგურქმანი თათანი, უერთგულესი ალიას ნუ
ქერთაგანი.

შეკაზე ახალი ბაია! ზამან. შენი ქალბატონი მიბჭა-
ნდება ც. . . დღეობას. შენ გაუძღეჭები ჯილავში.
შე! . . . მანტო?

მარტო. ჩემთვის საჭირო ანაბ მოსამსახურენი. . .

ბაშუსტა! ჩაიხუტბუტბუტა ზამანამ ჭ დაიხდა თავი მა-
წვეჭნა ხელის შუბლხუდ დადებით.

ნამდევნსაჲ მინუტს შუქდევ მოაუვანეს სახლის შე-
სავლთან ბანა, შექმახული რახტითა, ჭრელათ აბნაშუ-
მის ძაფით შეკვრილის ყაჯრით. საღვენასსა გამოვიდა
სადღესასწაულო მოწითულობით, განე შემოვლებულის
ოქრომკედის ბუხმერტით; მის წელსანტყამხუდ მშვენი-
ერდებოდა შეჭკედილი აღმახებითახან ჭალი. ქალი შეჭ-
და ცხენხუდ. ალი იმ დროს მადლა ეწეოდა თვისი ოთ-
ახის ფან ჭანას, რომელსაცა უსხდა სხუა ჭ სხუა ფერ-
განნი შინანი.

ნახვამდანი, საყუარელო დამ!

მშვიდობით, ძმამ! მშვიდობით ალი!

ზამანა დუმილით გაუიღუა ბანას ადვილშა, ჭ მალე გა-
ვიდნენ იგინი ღებენდიდგან ქალაქის ბადების გვერდ-
ხუდ ჭ შეუდგნენ ტ. . . ვხასა.

სადამოს უამს ჭაბუკს ალიასთან შეიყნაბნენ ხანნი,
ბეგნი ჭ თავადნი დადასტნისანი.

იატაკი ვრცელის ოთახისა იუო დაიუნელი ყაზილბა-

შუაის ხალხებით, მოწყობილი გარეშეის ხავედის მუ-
თაქებით; შუახე ეშალა სუფრა, რომელზედაც დააწეს
მწავალნი ვერცხლას სინეპი ხალითა, მაღალ უელკიან
სურები სავსე თეთრის ზე წითლას დვანათა, თასება შა-
ნბათიანა. სტუმარნი მუხლთ მოკევათ დასხდებოდნენ ზე
გარისურებდნენ იმგზგულივ. მდგომარეჲს კედელთან
დახევან ადღ წვერიანმა თათარმან, ალიას ნიშნის ჩუშ-
ნებით. მომართა ექუს სიმიანი ყოფუჩი, ზე მოეწადა სა-
მდებარესი მათქმულად. ნუქერთა, ზედიზედ, მოჭქონდათ სა-
ჭმელეი. დასასრულ მათ გაამსეს საჭმელეითა მრთელთ
სუფრა, ზე წვერიანმა საზანჯანმა შესძახა მაღალ ხმაზე.
• აზარტეჲმ დაიწყო გადასულა ერთის კელიდგან მეორე
კელში. სიამოვნებაჲს განადვიდა მოღსანენი. საზოგადო
უდავილში ხმა მომდერლისა ადარ ისმიდა, მაღიან მაღ-
ლად ზე უკანასკნელ დაიკარგა სტუმართ სიცილ უვიწილ-
მა, რომელნიცა გამოიბოვდნენ ერთმანერთსა დასაც-
ლელად მხიანთლისა ფიალისა, განუწყვეტელად შესძა-

(•) უნდა შევნიშნათ, რომ ეს ნადიმი თათრული ჩუშ-
ულეჲს არ ანას, ავტორის შეცთობაჲს. — გ. 3.

ხედენ: ალლახ ვედი! ზ მიიღებენ მასუხად: იახ-
შიოლ.

ერთმა ახალგაზდა ბეგმა უბრძანა თქმა სასიამოვნო
სიმიდებისა მოგონებად დადესტეულთა სახელოვანთა ბე-
მოლაზუდა ზ უოველთა მოლხენტა, ზ თუთონ ღაიწუო
სიმიდენა მიძახილითა— მასვე წამს უველამ ერთად დას-
ძახეს ბანი, ზ ერთბაშათ გაჩუმიდენ. აქიძან იმიდენა-
ჩქანი, მოკლე ხანა, ზ ახალად გახდა, ტაშის კუტა-
ით, განმოწება სიმიდებისა! ესე სიმიდენა დაუსწა-
ულუბელია: მას იტყვის მომიდენალი ზ იგონებს უვე-
ლას, წაძცა ფიქრად მოუკა ზ ან წაც იამებათ სტრუმა-
ნთა.

დღეობა განგრიქულდებოდა, სიმიდენა ღადგა, ზ იწ-
უო ლაზანაკი, თითქმის იმისთანავე ხმიანი, წოგოწათაცა
თუთონ სიმიდენა. ალია ამხიანულუბდა სტრუმანთა.

სამინი თუ ოთხნი, მსხდომანენი ერთ შინად, ლაზან-
წაკობდენ ერთმანერთში დიახ ხანგძლივ. იგინი უვიწო-
დენ, ამტკიცებდენ, ან უთანახმებოდენ; მაგნამ მათ
უუწს აწვინ ათხოვებდა. ბაასი მათი შემდეგ შეიქნა შე-
ნიშნულ, წოდესაც მათ ბაასობაში სხუა სტრუმანთაცა

მონაწილეობა მიიღეს, ზე უეცრად ეწითა მათგანმა მად-
ლად ზე მტკიცეთ შესძახა: ანა მეგობარნო! ანაგის განა
ჩვეთ ამ შემთხვევაში ვაჟკაცობის გამოჩენას. კანკათ ვი-
დექ რომ თუთონ ალიაც ან გაბედავს ამ გვანს გამო-
ცდილებას.

ნას ან გაბედავ მე? ჰკითხა ალიამ, გაიგონანა უკ-
ანასკნელი სიტყვანი მთქმედასა.

მე ვამბობ იწყო ბეგმა, რომ თუთონ შენ ან გაბე-
დამ დამით წასვლას გამოქვამულ კლდეში, რომელიცა
ანის სასაფლაოს იქით.

უაყანი საჩენად დაწუნანდა ამ გვან გამოთხოვასუდ-
ერთთა შეხედეს ჭაბუკს ალიას გამოსატყდად; მუონე-
თა ან მოეწონათ სავანი ლაზარაკისა, ზე წაოდენთა მო-
ღხინეთა, დიად ადგინესუღთა ღვინის ოშხივანითა, დი-
უვარეს: აი ლაყობა! ალია ან წავა! ალია წავა უოვედ
დროს. იმაზედ შეიძლება თავდეუად დადგომა.

დიად! ჰსთქუა ალიამ მტკაცეს ხმით, შეგუდიანესუ-
ლი ესოდენ საამო ჰაზნითა თუს ვაჟკაცობასუდ. წავა-
ად! . . . თუნდ ამ საათს!

დადექ, საყუარელი, უნასუხა ბეგმა, უზომო ცნება-

ხასაგან თვს უშიშრობასუდ! შენ წახვალ, ვერ მიხვალ,
დაბრუნდები ზე იტყვი, რომ ვიყავ მღვიმეში. გვინახვანან
შენზე უფრო გაჟაკანი, ზე ისანიცა დაჩუმებულან ამ გვ-
ან შემთხვევაში. შენ ძმაო ჯერ უმაწვალდი ხან.

აღია შეთნთოდდა მწიხსანებისაგან. იგი უჭინებდა
ტანსა ხან ჯღლისასა, ზე შხათ იყო ას ჯერ განეგძინა მით
წინდაუხედავი მოლაპარაკე ბეგი.

სტუმანნი წამოხტენ საფერადგან, ზე იწეეს ზოგთა
დამშვიდება დადესტელის სიფიცხისა, ეწიღებოდნენ წა-
ბეგის შეუწაცხად გახდომასა, რომელიც ძლივსდა დგე-
ებოდა ფეხზე დატლისაგან სადვინეთა; ზოგთა ნუგეშის-
ცემა, ეტყოდნენ წა, რომ ივინი დაწმუნებული აწიან
მის გაჟაკაცობასუდ.

დაად! დაიძახა აღიამ, რომლისაცა თავის მოყვანე-
ბა აღუღებულაიყო, ზე მე წავალ ეხლავე! ხედავთ? აი ჩე-
მი ხან ჯალი. მე დავაგდე ამას მღვიმეში. ხვალ წადით
უკუღანა: ამ ხან ჯალს იხივნით იქ. მშვიადობით!

შენ ჰსწონეთ გაბედე? ჰკითხეს მწავალთა.

სადაურნი კითხვას! მე აქ დამიტადეთ: მალე დავბრუნ-
დები.

იქამდის ხუთი ვეწისა ზე შენ ქვევითი დიდხანს მოუ-
ნდებო უთხნა ერთმა თავადთაგანმა: წაიყვანე ჩემი ცხე-
ნი, მიდი სასაფლაომდინ.

განგი! მიუგო ალიამ, ზე ჩამოვიდა კიბიდგან.

იგი შესჯდა ცხენზედ, ზე სწულის ჩოქითი გავიდა ქა-
ლაქით. ცა იყო დაბურვილი, შუადამე მოახლოვებდა.
ყურ მახვილი, დაჩქეული ცხენი, აიტქვეტდა წა ყურებს,
მაგნათ დგებოდა მიწაზედ. დააკუჩებდა წა თვალთა,
იგი თათქო ექებდა გზასა საშუალ წუვდიად დამისასა,
ზე ფიცხელად მიჰქონდა თვსსა ზედა — ახალ-გაზდა ცხ-
ენოსანი.

ალია გავიდა მინდოწი, დანილო თავი თათქმის მი-
წამდინ, წათა გაშანჯოს ბილიკი, მიმავალი სასაფლაო-
ზედ. განეშემოს მოიტვევდა დუმილი; შოწით ისმოდა
ყუბული, მშვიტთა ცუწათა, მოწაწალეთა დამით დაგულა-
ზედ.

ალიამ დასძწა ადვიწი, ზე გასწივა. მუის შეშინებუ-
ლი ცხენი გაბტა გვერდზედ, დაიბრუტუნა ზე დადგა, და
მოწილლებული მხედრის მკლავის ძლიერებითა. ალია უმ-
ზედდა მარცხნივ; სადაცა შენიშნა ქუჩა ზე თქუჩა მე სასა-

ფლანგუდა ვაწ!

იგი ჩამოხდა ცხენიდან, ზე მიმართა აღმოშვენილსა მიწიდან ძეგლსა. დაბოთხარი ცხენი ძნელად მიხდევს სადაგეში, სწუტუნებს, კუდისა ზე ფაფარის გაშლით უუ- ურებს ქუასა, რომელმანცა შეაშინა. აღია მას გელს უს ვამს, აძლევს დროს გაშინჯოს საგანი, ზე შეიღებ მია- ბამს დამშვიდებულსა შინუტუქსა.

საიდგან წარმომდინარეობს შეუმეცნებელი გძნობა შაშისა, რომელითა უნებლიედ შევატყვით ჩუჭნ სასა- ფლანგუდ დამით? განა კაცის გონებას ანა ძალუმს წო- დისმე — იქონიოს სიმტკიცე, წათა დათრგუნოს ცრუვი, ამას ჭაზნი სიტოცხლისა გუბოსა თანა მახლობლობისა? ჩუჭნ ანა გვჯეკა, რომ საფლავს შეეძლოს გადება იმ- ისთვს, რომელსაცა უწთხელ გაუკლია კანი მისი, — ზე უო გელთა მათ შეიღებ გვეშინიან ჩუჭნ? გეზავსისა თვისისა ანს, სწულიად მოკლეულისა მოძნაობისა ზე ჭაზრისა?

მე ან ვიცი, წასა შეიმეცნებდა გულში აღია, წვა- ლებით გამკნებოდა წა შუა საფლავებისა ქუჭბთა; გა- წნა მან მშვიდობით იწოვნა დასასწული სასაფლავისი, რომელი მიეჭრების კლდესა, ზე რომელსაცა შინა, ანა

ჭსჩანს წომეულ საუკუნეში, მათომც თუ ღამით ეწმანეთ
თის ნახვისათჳს მკუჭდართა, გამოქვაბულ აწს ესე ღწმას
მღვიმე.

იტოდაწა, წომ აწდა დიდი სივრცე ვანუოფდა მას
საწარელ მღვიმიდგან, იგი დადგა, აწა შაშისა გამო,
აწამედ წათა გეეშანჯა მისი შესაგალი. მას უკანვე მო-
ისმა ფაჩაფუჩი. მან უნებუნად მიიხედა ზე იფიქრა ეს აწს
ხმა ხვლიკისა — გამხმარ ფოთლებზე მმწოშისა! სიახლო-
ეს წადაცამ გააწკატუნა ზე შემდეგ ისმოდა განშოწებით
შწიალი ბადახში. უთოთ კურდღელმა შეშინებულმა კა-
ცის შიახლოვებითა გადაიწბინა ფიჩხება! აწახდათ დაი-
წახა, წომ ვიდაცა ხშირის ნაბიჯით მოდის ჭსწორეთ მა-
სთან. ალია შეკრთა, მიბწუნდა იმ მხარეს, საიდანაც გა-
მოვიდნენ ხმანი ნაბიჯისა, ზე მაგწად დაჰკრა წა ხელი
ხმალზედ, მწათ იუო ამოედო იგი — წინად უცნობისა
მომავალისა ზე ამ ღწოს მოჩუწწნება ხმაუწობით ვახცა
უკუ ზე გაახმაურა დუმილება საფლავთა საწარელის დმუ-
ილით. წეეულო ცურწავ! ჭსთქუა ალიამ: კინაღამ აწ შე-
მაშინე მე. ღწოა წასკლისა. მე, მგონია მღვიმის შესა-
ვალთანა ვაწ.

მტკიცეს ნაბიჯით მიახლოვდა ვაჟკაცი ჭაბუკა ბედის წერიანსა გამოქვაბულსა, რომელიცა კიდევ ჰქონდა უხუნელეს თვით ღამისა.

ის კიდევ ეშხადებოდა ამოედო ხანჯალი, დასატევაბელად მღვიმესა შინა ნიშნად თვისის უშიშრობისა; მაგრამ მსწრაფლად გამოხდა ხმა მღვიმიდგან წაოდუნთამე დაქტრათა. იგი შედგა. უუხს უგდებს: სულ ჩუმობას! . . . თვალ დაკვირვებით უჩხეხს შესავალს: ხრულიადი სიბნელეა! . . .

მე ან მომეჩქმნა ანუ, შესაძლოა, მუჭლნი თანნი ღვიმისა იქვევან? ზე უთუოდ მათგან ჰსტვივიან ქუჭბი.

კიდევ გადადგა ბიჯი, — მაგრამ მასვე წამს წადაცა ღონივრად გამომტყონცნელი მღვიმიდგან ხედება მას გულში. ალია დაიბრუნა, ეძებს იზოვნოს მიმთხრობა მკუჭდაწთა მღვიმისა, ზე მოულოდნელად იღებს ჯერეთ გაუცრავებელს კელსა კატასასა, მოკვეთილს იდაუკამდინ. შიშით ზე სიზღალით გარდაადგო იქით სისხლიანი ასო, ზე გონება მიდებული მიდგა წინ.

მუხლად მღვიმიდგან გამოხდა ხმა ცუმისა ზე ალიას

ახლად მოხუდა მხარში. იგი კიდევ კაცის კელი იყო! . . .
მან გადაადგომ იგი ფეხით ზე მიუახლოვდა მდვიბეს. მე-
სამედ შემოწკოცნილი საგანი ეცემა წინაშე მისა: ალა-
თა ეძებს მას მიწასედ, ზე კელი ჭვახუკისა ხუდებს მჭუ-
დნის თავსა, ახლად მოშოწებულსა სხეულიდგან. . . .
აღია შედგა: მას შეეყინა ღოყები ზე მგზავსად წმინდა
ნეკსსავით სიტყვებ დაუწა სწულიად ასოებში. მან იგა-
მძნო შუღლსედ ციგა ოფლი ზე მამაცობა მისი დაიკა-
რგა.

ვითარცა მამარილოს ძეგლი საფლავისა, აღია იდ-
გა შეუწყევლად წინად საზარელისა კამარისა. ჭვარნი
მისნი ირეოდნენ; თვალეში ეცხადებოდნენ ბრწყინვა-
ლენი წინწკალნი, რომელნიცა ზედაზედ ელაგდენ და-
მის შავსა საბურველსა ზედა. — წამტენსამე წამს იგი იდ-
გა შიშით შეხეწობილი.

ანა დაგბრუნდეს შინ? . . . მაცრამ განადა ვერჩე-
ნები მე დებრუნდში, რომელ ვადვიანო თვის მხთალობა?
მე უნდა დავმცინდე წინაშე უოველთა! მე, ურავაქაცვისი
დადესტნელებში! . . . თუცა წინაშე ჩემისა განედოს
სწულიად სამეფო ჯოჯობეთისა, მე მაინც უნდა შევიდე

მღვრიეში.

აღიარებულ იქნა თვის შინა უწინდელი მამაცობა. ვინ
ნეტ განდა იყო, შესძახა მადლისა ხმით: ავი სულა, ანუ
მეჭუდანი, რუ მიდობამ მე შესავალსა შენის სავანისასა!
ერთის მინუტის მუნ ჩემის უოფითა ან შევარდევ საუკუ-
ნოს შენსა განსკერებასა; ანა მოუძღვრებთან შენნი შე
მძებელობანი, უკეთუ იტყვიან, დადესტრელმა აღი-მა-
სუდმა გაბუდა ერთხელ შესვლა ქუჭსუ გამანისა შენის
მღვრიისასა! . . .

ფრადის ზ გამოუსახელებელის დმუილით დაბუ-
რკილის მღვრიეგან ფიტხელად გამოწბის მასთან ჩუჭ-
ნება. აღია შეშინებული უკუდგება. მან იშიშვლა ხანჯ-
აღი თვისი ზ მომაჭუდებელი რკინა თრთის კელისა შინა
მისა. . . .

მაგვამ რა შეემთხვა საღვინასსა, მიმავალსა დდობა-
ში ც. . . იგი მშვიდობით მივიდა მუნ თვისს მხლებე-
ლის ზამანათა, ზ მიდებულ იყო იგი სინარულითა, ახალ
გაზდა ცოლთაგან, რომელთაცა კიდევ დეეწოთ სიმ-
დუნა ზ თამაშობა წყრილი უვავილებით იატაკადგან ჭე-
რადმდე დასატულ ოთახში.

კედელი ერთის ეგაჟიანის სახლისა, ზარ მიქცეული
ეზოსაკენ შედგენილი იყო მნთლად ჩუქურთმიანის სხუა
რ სხუა ფეროვ ეთა ფანჯარათაცან; მათ სიგრილისა
თვს ასწიეს იგინი მადლა რ განადუშლთა ტრეხლთა სი
ნათლის შუქსედ ბრწყინავდა ხმოვანი შადრევანი, წო-
მელიცა აღმოდოდა საშუალ ეზოდსა, ოთხკუთხიან აუს
შა, გაკეოქულისა თლილის ქუჭბითა. ეზო, არ იყო დი
და რ სამთავე მხრიდგან შექმნდუდვალი გალავნითა,
რომელთა ზედაცა გარდაიფოთლებოდა ვახის შტოები,
მოხრანნი სიმძამისა გამო დიდთა მტევანთა. გარემო აუ
ზისა ისხდრენ ნუქერნი, რ კეთილ-გამომძიებლობითა უუ-
ურებდრენ მოთამაშე ქალთა.

თამაშობანი მათნი უმეტეს იყვნენ თვთუენნი, რ ცა-
ნადნი ქალნი ერთაწინაშე მეორისა გამოიჩენდა თვსსა
სიმაწდესა. ვერცხლის ფადნოსესუედ მიაწთმევდრენ მათ
სიტკბოებათა, შაწბათსა რ ხილსა.

ჩემს ქმარს სუწდა დდეს მოსვლა შენ ძმასთან უთ-
ხარ სახლის ზატრონმა: მას უუწარს ალია როგორათაც
ნათესავი.

ვგონებ იგინი მხიარულობენ ეხლა არა უნაკლეს ჩუ-

მინისა: აღიასათუს სასამოგროს მისი ნახვა, მიუგო სად-
გენასსამ. შენ როგორღაც ვერა ხარ დღეს მხიარულ-
ად?

ოო, შინიქათ! მაშ სადღა უნდა გავმხიარულდე. თუ
ან აქა?

მაშ აიდე დაინა; ეწთხელ მანც დაუარე.

იგი დაეშინილა ხოლო შატავცემისათუს: ადგა ხა-
დინიდგან, მანდათ მოატრიალა უდნიალა დაინა, ზ სუ-
ბუქად დაჰკრაგდა-და მას ზედა თეთრთა კელთა, დაუანა
ლეკური. უოკელი მისი მოძნაობა სწული იყო მშვენიე-
რებითა. მაღლის ტაშის ტერით, ცოლთა მისთა დაამტკი-
ცეს მისი უზანგელესობა მათ შონის. წუნანძან დაღა-
სტნის ედფეროვანმა ქალმა თავი დაუკნა სტუმანთა, გა-
დასცა დაინა, ზ დაჯდა მკელს ადგილს.

გულიანად თამაშობდენ მისი ცოლნი ზ ამცნეს მას
თუსი მხიარულობა. სადგენასსა გამხიარულდა, ზ შეეწ-
თდებოდა ხანდისხან მოთამაშეთა თანა, ზ უოკელთუს
ათავებდა თამაშობას საქუბუნად.

დავდენ ჯერმე განახლეს ცუცხლი გარეშე აუზისა.
თუშტა დაგვიანდა, მაგრამ იგი ანა შენიშნავდა დროე-

ბასა, უჩუტეს იმასოჯს, რომ ერთობ სტუმარნი მიწვეულნი იყურენ ღამე დგომით ამა დღეობაშია.

ქალბატონო! გამოთქუა ვადაცამ დაბლის ხმით საღვინასსას უკან, რომელიცა იჯდა თან ჯარასთან.

იგი მახრუნდა ზე დაინახა ეზოში მისული მასთან ზამანა.

წაგინდა ზამან! ჰკითხა მან. წადაცა გინდა მიიხრან მე? თქუა.

ჩუმათ, ქალბატონო! მიუგო ნუქემა. მე მინდა მეოქუა შენოჯს, რომ დროა შინ წასვლისა.

ანა მე ან წამოვალ: მე აქ ვჩხები ამ დემეს. წაღი დაიძინე.

ან შეიძლება აქ დაჩიომა! უნდა წავიდეთ. წუნაწა ილაზარაკეთ!

ეც წასა ნიშნავს? წატომ ან შეიძლება დაშთენა?

მე გეცევა შენ ვკელას, ნუკი შეგეშინდება: მე, გონიანი მიუსწრებთ შინ კიდევ დროზედ.

შმა ჩემი ალია?

დაად, ალიას ჩხუბი მოსვლია ამ სახლის შატრონთან თჯსთან ვახშაშუედ, ზე ამბობენ, რომ ამ დამითვე ჰსურთ

მათ მოძრომა.

შენ ვინ გითხდა ეგ, ზამან? ჰკითხა კანკალითა საღ-
გენასსამ.

გამგულმა თათარმა, რომელიც დასწრებია მათ ჩ-
უბში.

მზათ ანის ჩემი ცხენი?

მზათ ანის.

მაშ წავიდეთ! მე ამ საათსვე გამოვალ ჩუქათ, ღო-
ბეს გარეთ მარცხნივ.

საღგენასსამ, გამკრთალმა ზე ძლივსდა მდგომარემა
ფეხსედა, ისარგებლა სტუმართ გართვის დროთა, ფარ-
ლად გამოვიდა სახლიდგან, შესჯდა ცხენზედ, ზამანამ
დაიჭინა ჯილაგი ზე იგინი მსწრაფლად გავიდნენ სო-
ფლიდგან. ღამე იყო ბნული, მაგრამ ზამანამ იცოდა ყო-
ველნი ბილაკნი ზე ყოველნი უუმტინესნი ნიშანნი მინდო-
დთა შინა.

ზამან, მართალია თუ ეგ ამბავი? ხომ არ შესცდა თა-
თარი! ის ვინ ანის? ან სადარი? . . . ზე ან სხუა რა გი-
თხდა მან? წინასწარმეტყველის მაგლს, მითხარ მე მარ-
თლა; მითხარ, ცოცხალია ჩემი ძმა?

საღვერასსა აიძო ცრემლით; ნუქები მიდიოდა თანასწორობის ნაბიჯით, ზე მოკლედ უნასუხებდა მას: ალის ცოცხალია. ჩუშნ მიუსწრობთ.

ზამან! მე მგონია, რომ ჩუშნ კადეც მივახლოვდით. ჩუშნ დიდხანია გზაში ვართ, ძალიან დიდხანია. . .

ახლა არა ვართ შოწს, ნახევარ ხმაზედ თქუა ნუქემა, ზე ვითომც თუ წავიდა წუნადად.

წადი ჩქაა, ზამან! აქ უნდა იუოს ჩუშნი ბაღიც. არ ვიცი. . . გზა ძალიან წათ გრძელდება. . . შენ იმ გზაზედკი მიხვალ?

ეხლა მალე. . . აჰი იქ! მიუგო მოსამსახურემან.

საღვერასსა აკვირვებს თვალს, ხედავს, ვითამც ბაღსა. ზამანა შედგა.

ჩუშნ მივედით! თქუა გაწდაწუგვის ხმით ზამანამ. როგორ? შენ რას ამბობ! ჰკითხა განცვიფრებულმა ქალმა.

დაახ! ჩუშნ მივედით, თქუა თათარმა, მიახლოვდა რა მასთან, ზე მანჯვერასს კელით მეგობრულად მიეკანა რა მისა წელსა.

ზამან! დაივიწა მჩისხანის ხმით საღვერასსამ: რო-

გონ ჭედავ შენ? . . .

დაძვირდი, სალგენასსა! ნუ ჭიჯაჯრობ ჩემზე! მე ვან ურდგული უმა შენი. ალია ცოცხალია; ის შეეძლება მეგონებთან, ანცრანაგისთან მოსვლია ჩხუბი ჭ ან ვან გაბედავს იმასთან ჩხუბსა! ყოველი, წაც გათხან მე შენ, სულ ცუხულია. . .

ცუხულია! შენ მე მამაცუხუ?

დაახ! მოგაცუხუ. მაგნამ დრო ძვირია. გამიგონე მე, სალგენასსა. . . უუწად დებიოთა. . . მე გაამბობ შენ ვეველას.

ათასნი სხუა ჭ სხუანი შემეცნებანი ადელგებდენ უბედურსა; იგი მოხდენილად ჭ შაშით უყურებდა ზაამანას, რომელიცა ან უშვებდა კელიდგან ჯილავსა.

მამა შენი, სალგენასსავ, იყო უწინ დარბი ჩემსავ ვით, ვაჟკაცობამან მიაღწევინა მას წოდებასა ხანისასა ჭ სმიდიდრესა, რომელნიცა განდმოვიდნენ შენ ჭ შენ მამაზედა. თავ განწარულის დადესტნელების ხლმითა მან ადაოხნა მწავალნი ლეკთა სოფელნი, შეაგროვა ქონებანი ჭ შეიდეგ განდაქცია იგინი მდიდანთა სამიულობელთათა შინა თქუ მითა. ეწო თვს დატყმათგანში მან

წამიუვანა ცუქუჭით, მწავლად დაჭრილი ზე თითქმისადა
ცოცხალი. ან ვატი ვაქრებოდი თუ მაშინ ოცნას წლასა.
ჩემი თავგადადებული ვაქვაცობა მას მოეწონა. მან მოა
მანჩინა მე დაჭრილობიდან, შექმსხა ალენსითა, თუსა
მეგობრობაც მიხმანა. მე ვაყავ ადქრული მასის უსუნ
ადღებთა, ზე მალე დაგემოწილე მას უსათუოდ. ის მე
ქმნა მაგიერ მამისა ზე ძმებისა, რომელთა მეტულელი იყო
თვით. მასთან ვიყავ მე მწავლს უეცრად დაცემაში, მა
გრამ ბოლოს დიცხვი ჩუჭნთა ამხანაგთა ფრიად დაცო
ტავდა, ზე მაჭყედ-ხანმა მიიფო განძახვა შინ დაბრუნე
ბისა, აუარებელის საუნჯეთა. ერთხელ დამით, რომე
საც უკვლას ეძინათ, მან მიხმო მე თვსთან გამიყენა გვ
ერდზედ ზე მითხნა: ვაქვაცო, ერთგულო ჩემო ხამან! შე
გობლიან მე მოგანდო შენ მძიმე საიდუქლო? — მე უხა
სუხე: მაგახედ რუ გექმნებთ იჭუნეუქება ჩემში. — შენ
ჭვიტავ დაიმანხო იგი? — ვფიტამ! — ხამან, თქუჩა მაშინ მე
ხამედ-ხანმა: მე გერდობა შენ, გამიგონე! ბედი მაძლევს
მე შემთხვევასა გავმდიდრდე. ჩუჭნი სახალსეები გავსა
ლნი აწიან მკანფასის საუნჯეთა: მე ერთმა ვატი, წაო
დენ ჭამამდინ განვწყლდეუბა ჩუჭნი მიერ შეძინებული

ქონება. დეზბენდში ვიყავ მე დანბი, მეგობარნი მე ანა.
მეუანდენ. ეხლა, დაკბრუნდები რა იქ, მანადის უნდა
მე გერიდებოდე სიშურესა ზე გაუძღომლობასა, მასთანვე
თანა მოდუაქენი ჩემნი მომთხოვენ გაყოფასა შეძინებუ-
ლთა ქონებათა. ზამან მე მინდა დაკმალო უდიდესი ნა-
წილი ჩუჭნის დაგლისა, ზე დანანჩენი გაყო თანასწ-
ორ, წათა ვაჩუჭნო მათ ჩემი დიდსულოვნება. — იტი
სადკენასსა, იწყო ზამანამ, საზარელი მდვიმე კლდე-
ში! . . . აგე იქ! დეზბენდის გადმა მხარეს! . . . მას
შინა დამით ჩუჭნ დაკუაღლით მოტაცებული სიმდიდრე .
ეხლაკი ის იქ ადარ ანის: ჩუჭნ სულ ამოკადეთ განკ-
ბძელებასა შინა მრავალთა წელთა. შენ დაიბადე მინ-
კელ წელს ჩემის მოსვლისას დეზბენდში. მე დამეუბანდი
შენ კელში. დამტკული საიდუმლოისა მამისა შენისა, მე
ვიყავ უმეტესად მისი მეგობარი ვიდრე ნუქქერი. იგი მო-
კუდა ჩემსა კელში. შენ დანშთი მე უმგანფასეს ნიშნად
მისის მეგობრობისა, — ზე მას აქეთ შენ იტი ჩემი ურთუ-
ლება. წინაშე თვალთა ჩემთა შენ ადამრდებოდე ზე ად-
უშავდებოდე, ვითარტა ვარდი. მე გბედავდი შენ უოკელ
დღე; გიმჩერდი შენ, ზე ანა განვიძრასავდი, წომულ ყო-

ველ დღათ შერ ახლოვდები ასაკის, რომელიცა განმას-
შორებდა მე შერგან ზ მომავლებს შერ მონებასა, რომე-
ლიცა შედგებდა ჩემსა მხოლოობითსა კეთილსა. სახა-
რელმა ჰახანმა შეარყა ჩემი გონება, გამოსწვა ჩემი ცვა-
ინი, — დაგკარგო შერ! . . . ანა, ელა მიწა ზ ცა უღ-
ონონი არიან წინაშე ჩემსა! . . .

ვათაწცა მუხ დატეხული, საღვინასსა თნთოლითა
ეზიდებოდა უნაგინხედა საშანელს თათანს. ფაქნნი მია-
სნი საშანელად აირეოდნენ; იგი დამურჯდა ზ ვითაწცა
უგონო უყურებდა განსაკრთომელსა ნუქებსა.

საღვინასსავ! იწყო მარ: მე მოგაფაქტე ყოველი, შერ
უნდა მეკუთნოდე მე! მე ჯერეთ ან ვან მოხუცია; თუცა
ჟამმა ზ შრომათა დასტოვეს შუბლსა ჩედა ჩემსა დნმა
ბეჭედა, მაგრამ მეკედსა შანა ჩემსა იწვის ადრინდელი
ცეკხლა ჭაბუკობისა ზ, ველმა დაიმარხა უწინდელი მია-
ლა. მე შევიგნებ ყოველსა! შერთან, ვინ გაბედავს იფა-
იქროს ჩემი ძლევა? სიღადრეს, ხანობას, თავადობას-ყო-
ველსა ავადებ ხანჯლითა ზ დავამხოზ ქუჭშე ფერხთა
შერთა ნაწნაწო ალდახისა ქმ-ნილო, ვანდო სულისა ჩე-
მის, შეისმინე ჩემი ვედრება! დაუცუოთ დეზენდი, ჩუ-

მნ ვაზოვნით სასიამოვნოსა ცხოვრებასა კაკაკაზის მთათა შინა, ზე იქ ფრად მცირე წდომა შენთა სურვილთა იქნების ჩემთვს იგივე, წაძცა ჰსჯული წინასწან შეტყუადისა. . .

სადკუნასსა ცახცახით მოისმენდა სიტყუათა ნუქქონასსა. დასასრულ ვითარცა ადმადგანი კუბოდგან ანუ შეტრად მიიღოდა ზეგარდამო შთაგონება სიმხეობისა, - ზამან! შესძახა მან ბრძანებლობისა სმითა, ადვსებულისა ძალით ზე წისხვითა, - სათაკილო ზე შხაკეწო მონავ! ვას წინაშე ივაწეებ თვსსა საძაგლობასა? სასჯული შენი ახლო აწს: წამიუვანე შე ძმასთან, ანუ ხვადვე საძაგული შენი თავი გადმოვარდება შენის სხეულიდგან! წამიუვანე დებენდში: შე შენ გიბრძანებ.

საშინელი წისხეა! შესძახა დაცინებით ზამანამ. ამოდ ჰიუიქრობ შენ მუქანითა განმაშორო ჩემს განძნავ ხვას. შენ ხან ჩემს ბრძანებლობასა ქეშშე; ზე გიწიევ იუიქრო, რომელსა ჩუწნთაგანსა აქუს უმეკესი უფლება თვს საქციელთა შინა. . .

ამოსაგარდნელო! იტოდე, რომ ხვადვე სისხლა შენი დაიდჭრება შეიდნის ქეშშთა ზედა, ხვადვე. . .

ანა ეგ არ იქნება! მიუგო მას თათარმა მხეცურის ხმით. შენი შეურაცხოვა მამლეკვს მე უოკელსა ნებასა შენა ზედა. ამ სიტყვით ჰსტაცა კელი საწყალსა სალგუნასსა და ზე ძალოვანითა კელეხითა გადმოგლიჯა იგი უნაგია წიღვან. შეშინებული ცხენი დაიკარგა სიბნელეში.

ოჰ თუ წომ გმინსა ალიასა ჰსტოდნოდა მაშინ მღა გომიანობა დისა თუსისა! მაგრამ ალია ანა ფიქრობდა სალგუნასსა ზედა. სრული უსაბგებლოდთა თავის მოაწონობითა, იგი ენთებოდა მხოლოდ მოუთმერლობით და ამტკიცოს თუსი გამბედეკელობა ზე განაჟიწიწვოს დეაწბენდი.—

ამოდ ბოლოც მიღებული სალგუნასსა ახმოვიანებდა, თავგადაღებულითა ტირილითა, მუუდწიანობასა ზე მოია ხმაწებდა უოკელს დონის ძიებასა, წათა დაეღწიოს კულიდვან თათრისა: ხმა მისი ჰსწყუდებოდა უადამიანო გაწემო ადგილებში, მონამან ადვილათ განიტაცა მსწრასა ფის სააწულით, ზე მან ანაზდათ იგწმნო თავა თუსი ციავს, თითქმის ზამთრის ჰკეში. მან იხილა თავსა ზედა თუსსა საზაწეღნი მღვიმისა კამაწანი.

ავაზაკო! შესძახა მან მიხწწნეულის ხმით, სიკუჭდია

ლი! . . . ზე მარდათ ამოიღო თუსი ხანჯალი. კანკალ-
ობს და ადტატებისაგან, იგი უქნევს სასიყუდინებელსა
იანად-სა ზე ყოვლისა ძალითა უგმიანს გვერდში თათა-
რსა. წინამ დაიჭრაჭუნა გვერდებში, სისხლი მტატუბ-
ლისა გადმოსკდა ორათ განყოფილისა გულიდგან; მან
დაიბანბანა . . . კელნი მისნი დაეშვებოდნენ ზე იგი გა-
ერთხმოდა მკუდრად საღვენასსა თეებთან, მაშინ, ოდ-
ეს კ მარანი მდვიამისა გამოხმობდნენ საზარელთა მის ობ-
ჭრათა.

მის კელში, შეიჭიდებულისა ძალიანისა ცახცახითა
დაწისა გასისხლიანებული ხანჯალი. ასონი იქნა თნთა
ოდნენ, ცივა ოფლი მსხვილ წვეთ წვეთად მსტვოდდა
შუბლიდგან, ზე ანახდათ შეეცვალა დაწინი მკვიანცხლითა
სიცხითა; მინი გაუღო ზე გაშრობიყო, მის ყურთა შინა
ბუჟოდდა ხმანობა. უეცრად გვაში, რომელიცა ეგდო მის
ფერხთან აკანკალდა უკანასკნელითა საიყუდილისა ხიხი-
ნითა. საღვენასსა კვილით გახტა გვერდზედ. მკუდარი
დაწინანდა. ის მაინც კიდევ იდგა უგმანობელი ზურგ-
ის მინდობით დიდ ქუაზედ, თავი მისი ენთებოდა; შეი-
ძლებოდა შორით გაგონება ცუმა მისის გულისა.

ძლივს მოვიდა იგი ნახევარ მნათობ სულის მდგომარეობაში, მსწრაფლ ესმის, რომ ვდაცა ახლოვდება მის საზარელ მისამართადმი. დაივიწყა რა შიში, რომელმანაც შთააგდო იგი უშუალოდ სანის უგონობელობაში, იგი ვითარცა უგონო ექებს იზოვნოს სანჯაღი, რომელიცა გავაჩდა მას კელიდგან, მიიწებს გაშლანტულ თათართან, გაშეოთებული დაჭკუჭმის მას სახსართა ზე ძლიერითა მოქრევითა ესვრის მათ სასტიკ მომავალს. სასაფლადგან. უბედური თაქრობდა გამოესხნა თავი თვისი ახლისა განსაცდელისაგან! მაგრამ უშიშარსა სტუმარსა ვერ უკუაუერებდენ სისხლიანი ტყვიანი, გამოტყორცნილი მღვიმიდგან! . . . ძალნი აწვე დაუტყვევებდენ საღვენასასა, თავბრუ ესმოდა, კელნი ედუნებოდნენ ზე სასიკრძინო დამაშვრალობა დაუვლიდა მრთელ სხეულში; იგი მოემზადა დაცემულიყო მკრძნათ მღვიმის შესაყალთან, როდესაც მოესმა ხმა. . . იგი უუწს უბედებს, მას კიდევ არა ჰსჯენა. . . ტყუხლმა გამოუთარგმარელისა გონობისა, მსწრაფისა როგორათაც ელვა, დაიბინა მის ძაღუჭმში; იგი გამოვარდების მღვიმიდგან, ზე ეხვევა თავის ძმასა. გაოცებული, ზე შემ-

კრთაღმა ალიამ ან იყო რომ შეიპყრნა ხან ჯალი მოჩვე-
ნესასა. . . .

შექსდექ, ალი! დაქუჩა ჯერ ანს ბნალეულისა! და-
ქუჩა ძმის მკრედელობისა! მე ვან შენი საღვენასსა! . .

სიმტკიცემან სულისამან შეიმაგრა მისი კელი. ალია
გრძნობს — მკერდსა ზედა თვისსა ჭაბუკსა დასა, ზ ხა-
ნ ჯალი მისი ეცემა დედამიწაზედ.

სულის ღად ძალის დატანებათა მოდაღეს საწყალი
ქალი: მან დაჰკარგა გრძნობანი. როგორათაც დამჟგანა-
ნი ვარდა, მოადრიაკა თავი ძმის გულზე ზ დიდხ. ნს იწ-
ვა ესრედ. ხოლო სუსტი — გულის ცემა დაჟიტიტიტუდა
ალიას, რომელ სიცოცხლე საღვენასსაში, ჯერეთ ან გა
მქრალიყო.

ადახილნა თვადნი, საღვენასსა ათროოდდა. საზა-
რელი ვარდა-სავალი, როგორათაც მახლობელი ძალი,
ჯერეთ ან განშორებულიყო მის ფაქტთა შინა უწინდუ-
ლისაგან, ალია ცდილობდა დემშვიდეებინა ზ, აიუვანა
იგი ზ იზოვნანა ცხენი სასაფლაოზედ, მოიუვანა საღვე-
ნასსა დერბენში. იქ უამბო საღვენასსამ ძმასა მუხთლ-
ობა ზ სიყუდილი ზამანასი. სტუჟინი ანდა იუვენ შა-

ნა.

ძვირფასი ხანჯალი საღვენასსასი დაჩნა მღვიმეში;
ხანჯალი ალიასი ძევს შესავალთან. მტაცებულთა ცურა-
თა წაად წამოიდეს ოთხად განობილი გვამი თათრისა.
უბნობენ, რომ ჩნდილი მისი ყოველდამ მოდის შეკრია-
ბოს სხეული თვისი, ჰკუნესის ზე მოშოწდების დმუილითა
ხანჯლის ელვარების დანახვაზე.

მას აქეთ მღვიმე გაჭხდა უფრო უსასაზარლესი.

საღვენასსამ მალე დაივიწყა თვისი განდასავალი. მს-
გნამ აქამომდე ყოველნი უბნობენ დეზებენდში: ანა ყო-
ფილა უმშვენერესი საღვენასსაზე — მწთელ დეზებენდ-
ში! ანა ყოფილა ზე ანცა იქნება უკაცუცესი ალიაზე!

თარგმანი რუსულით თა. გიორგი ზანათოვისა მიერ.

დასასრული.

მოკლდე სიტყვის გება სოგრატისაი. ჭსწავლა ზიწა
 ჯელი. თანგმნილი რუსულისაგან ქანთულად ეწასტი თუ
 რქისტანის შვილისაგან. ზ ლექსად ნათქუამი მეუფის ვა-
 ხტანგისაგან. —

რუსთველსა ენა შაქანსა, უქნია ჩისმე მკობანი,
 სიტკბო სიბრძნე ზ იგავნი, ცოლქმანთა აშეკობანი,
 ბეკნად საჩხრეკი ვებ მიხვდენ მიბამეს ცუდი გმობანი,
 ზ საშდთო წერილი სატრუოდ, თქუ მს ზ დაგვიგდეს
 გმობანი,
 ან მწადდა წიგნის გალექსვა, ბრძენთა მანვიეს მას
 დესა
 შეგვრავთ ჭსწავლა სიბრძნისა, მოკლეს სიტყუათა მასა
 დესა,
 მასუხი უგონ ერთმანენტს, სიტყვისა დამაქადესა,
 ზ უთხარით ლოცვა მმობისთვის, მეუფეს შუნდობის მწა-
 დესა,

განდზედ შეეუელი ბულბული, გაუშვი ჩიტთა მდევ-
ელმან,
ჩნდელი ცაცხვისა საამო, მახის ძაფისა მწველმან,
გუნა მოგკრივე საგრეფი, სხუისაკენ დამაძლეველმან,
მე მაგრამ შეატყოს შემტყობმან, ჭაშნიკის დამაღვეუ-
ლმან,
კეთილის კაცის წესი ან ანის, კაცს ზიწში აქედეს მ
უკანკი ჭსძნახვიდეს.—

ანა შვენის გვარნიანსა, ზიწში ქება უკან ძნახი.
ნიშანი ჭკუისა ის ანის, კაცს კაცის განსაცდელში ჩაგ-
დებს უშიმდეს.—

მართებს სხუისა განსაცდელი, სხუისაც ჭქონდეს სს
წუხანად,
სიკეთე უჭკუოდ, ცარიელი ანის.—

უჭკუოდ კაცის სიკეთე, ვაი რა ცარიელია,
თუ საქონელი გქონდეს, ასე შეინახე, სხუისა ანა გაუ-
რიონა —

გაუცუდედების მისიტა, თუ სხუისა განაწევია,
გამანჯგება უომნად, დიდი სახელი ან ანის.—

ვის მიხუდებს დიდ სახელად, უბნობლველი გამარ-
ჯეუა,

სიხარბე, უსარგებლო ზე უოვედოთჳს დასაკლისია. —

უსარგებლო ზე დამკლები, სიხარბე ვაუძლისია,
შენს თვალს უფრო დაუჯერე, სხუას სიტყუისიან. —

შენ გან ნახულსა ნახმენი, უფრო რა დასაჯერია,
ანთან მზავადნი, თჳსას დაჭკარგვენ ზე სხუასას კი ეჭი-
დებიან. —

თჳსას დაჭკარგავს უცები, ზე სხუასას ეჭიდებისა,
მონჩილის შვილისათჳს, მამის ბძანება მამე არ ანის. —

მეს ბძმენსა მამის ბძმანება, მამედ არ აუნდებისა,
კეთილი ცოლი ქმრისათჳს, თავის თავის სიკჳდილს გა-
ნისარებს, ზე ბოროტი ქმრის სიკჳდილის მონატრება. ამ-
ისთჳს ერთი სიხარული ზე მხიარულებაა. მეორე ტინი-
ლი ზე სასჯელი. —

კარგი ქალი თავის ქმრისთჳს, სიკჳდილს თავისა არ
ანიდებს,
ავი ქმრისა სიკჳდილზედა, არ გახევენ არცა რიდებს,
ერთი ანი სიხარული, ღიანსა მისცემს კაცსა დადებს,
ზე ის მეორე შეჭირვებად, ქმრის სასჯელსა ზურგისცა
ჭკადებს,

მშვიდი წუნადა ზე მორცხუედა, ქალი თავისა მცველია.

სახლისა მაშენებელი, გვარგვანი უეჭველია,
 შვილთა მოძველები ქმნისათვის, შეიქმნე ზ მანაშკელია,
 ზ კაცს მოშლის გულსა მოუკლავს, ენა გრძელი ზ მწა-
 გელია,
 მეგობრს ასრე არგე რამე რომ შენ არ წავდე.—

ვან მოუჭარეს ვერას არგებს, თავსა რატომ განიქ-
 იქებს,
 სოგრატი კჳდებოდა ზ უკანასკნელი ღოცვა დმურთს ეს
 რეო შესწინა; დამბადებელი დმურთო, ყოვლისა სული-
 სა ზ სიბრძნისაო. შენ შეგვედრებ ჩემს სულს.—

სოგრატი მოკჳდავა უფალსა, ილოცავს ევედრებოდა,
 სიბრძნის დამბადო ყოვლ სულთა, სულსა შენ შეგვედ-
 რებოდა,

ზღაგონ ბრძენი ათონელი მოწაფე სოგრატისი, ზარკე-
 ლად ეწოდა არისტონ, ზ შედგომად სივრცისათვის გუ-
 ლისა უწოდეს ზღაგონ: ზღაგონ ითარგმანების ვრცე-
 ლად. ზ რომელთამე სიტყვას სივრცისათვის უწოდეს:
 ამისთვის რომ, ყოვლას კაცისაგან სოგრატის ქსწავლა
 უკეთ ისწავლა.—

ზღაგონ ბრძენია, ბრძენია, ქჳტყენით ათონელია,

მოწაფე იყო სოგნატის, სიბრძნეთა შიგან მართულაა,
 შინგულ სახელად ანისტონ, მისთჳსკე დასაწყველია,
 მეტმე სივრცისთჳს გულისა, ზღაგონად სასშენულია,
 ზღაგონ თარგმანით მის ენით, ვნცლად ანის საცნობე-
 ლია,

ზოგთა მახედა უწოდეს, სიტყუისა გრტულად მთქმელია,
 ზ მით ყველას უკეთ სოგნატის, ჭსწავლისა დამსწავ-
 ლელია,

კეთალი მთქმელი შემსპენი, მომგონი ან იმწანებსა,
 წაგინდ რომ ბეკნი ისწავლოს, კჳლავ ცდილობს ან ძე
 მანებსა,

სახელი დაწიეს ბოლომდინ, ვინც იწადს ვინც იკადრებსა,
 ზ სიბრძნე კანგია სასწავლოდ, ვინც კანგად მოიგმა-
 რებსა,

ეს დღეში დმერთს მადლობას სამჯერ შესწინვიდა: კა-
 ცად დამბადე ზ ანა შინუტყუდა. ელენად ზ ანა ბარ-
 ბანოზად. ზ სოგნატის სიტოცხლესაც მამასწან. —

დღეში სამჯერ ზღაგონ ბრძენი, დმერთსა მადლსა
 შესწინვიდა,
 ბანბანოზად ან დაბადა, ელენთაგან გამოვიდა,

ან ზინუტყვად კაცად იქმნა, უმეტრობა გერ დასწავდა,
 ზ შემოასწრა სოგნატ მთელსა, მის სიბრძნესა დაიტ-

გოდა,
 კანგია დჷთისა მაღლობა, ღღითა ღღუ უამთა უამი-
 სად,

ნაცა მოგეტეს სოთუელში, მას ხადე უოკელ წამისად,
 გარდაგეტემის სიბრავლე, სხჷნაც ანის მთქმელი ამისად,
 ზ უმადურობა კაცისა, სულს დასწავს წუნად ამისად.

ამას ჰკითხეს, კაცმან თავის შემდგომად სახელი რით უნ
 და დაიუდოს. მიუგო: აქ გეოილის ქმნა გმანთებს რომ
 უმა გიტნას, ზ ბოლოს სახელი დაგჩნება.—

რისგან დაგვჩნება ჰკითხვიდენ, ბოლომდინ კაი სა-
 ხელი?

ზინგულ თუ გიტნეს გეოილად, ის შეგექნება სახელი,
 [გულმწუნადთა ზ შემთვრალეთ, სარკეში ჩახედვას უნ-
 ჩევ, ეგებას თვისა უშვერება იხილონ ზ მოიშედონ.

ურჩევ სარკეში ჩახედონ, მთვრალმა ზ გაჯავრესუ-
 ლმა,

ჰსტნან უშვერება სახისა, ეგების ვაკლას ვებუღმა,
 ჯავრნიანი კაცია დიდად უსახურია, როგორცდაც ჰსწერენ

სახის მეტეუტლნი.—

გულ მწერალთა უსახურობას, სახის მეტეუტლნიც
 ჰსწერენო,

ბაგე კეთილი ჯავრისაგან გაშავდება, სისხლით აღვსი-
 ლნი ძანდუნი თვალთ გააღურჯებს.—

გაუშავდება გულ მწერალსა, კელუცობაგე ლალ-
 ები,

სისხლით აღვსილის ძანდუითა, გაუღურჯდება თვალ-
 ები,

ხლაგონ განუჩისხდა ერთს თავის მონას, იმ ჯავრზედ
 თვისი მოწაფე სენკატ შეესწრა ღ უბძანა. შენ ჰგვემე
 მე ველანა ვგვემ, ამიტომ რომ გავჯავრდი. რომელმე
 მამან ჰგვემს, რომესაც ჯავრობს, ღ თუდასთუოსი თა-
 ვის თავს კა ვერ უნდო რომ ჯავრისაგან სასომს ან გა-
 რდაჰქედეს.—

ხლაგონ მწერალსა შემოესწრა, მას მოწაფე სენკა
 ტატ თვისი,

შენა ჰსტეზე მე გავსჯავრდი, ცემათ ჯავრში მქასი,
 ბძენი ასე ერადესა, ზომას წავედეს ანამტ ისი,
 ვანც მმას ავსა ანა რადეს, საქმე ანას როგორ მისი,

აწიქნას კაცთ ან გვეშო, ან წაგდეს წესი რიტები, ნუწც შუწით ნუწცა მტეწობით, ღ ამ გვანება მიგები, სიუქანულთა წაც აკნაკს, მწვიანე დასტგავდეს იგები, ღ სიბძნით ღ გასინჯულობით, ზომიერ ჩანარბები, ზღატონ ჭქქუა თავის მონას, უსატლოდ გტეწიდა თუ გუღი ან გამჯგანებოდა. —

გუღი ან გამჯგანებოდა, მწავალსა გტეწიდა მონას, ჭკითხეს, წა განუოფილებს აწის მტოდნთა ღ უტოდნთ შუა. მიუგო: წაც სნეულთა ღ მკუწნალთ შუა. —

უტოდნთა ღ მტოდნთა შუა, განუოფას წოგონ დი
დი,

მკუწნალსა ღ სნეულს შუა, უთბნა აწის წაცა კიდი, ანტისტე წოდესაც ლაშანაკს დაწეებდა, დიად გვიან გაათავებდა. ზღატონ უთბნა: შენს ლაშანაკს საზომი განმგონმა უნდა დაადვას, თვანემ შენ ხომ აწიცი. —

მეტსა ზნახეუდა ანტისტე, უთბნა ზღატონმა ესედა, უნდა მსმენთ დასდვან საზდუანნი, შენ ხომ ან განიწე
სედა,

სიტყვის თქმა წომ განდოდეს, გამგონე გასინჯე. თუ იმან შენი სიტყუა ვერ გაიგონა ქარი წაიდებს. ეწაღად

თუ გამგონე შეჰქრთა, შენს ლაპარაკს გედავ შეისმე-
ნს.—

მსმენს ესმოდეს ისე წამ თქუი, ქანთან ცუდად ან
წაიღოს,
თუცა უწმი სმენად შეკრთა, მანთლა უწნად გედავ იღ-
ოს,
კონინთელთა ზღატონს ჰსთხოვეს, წათა ჰსჯული დაუ-
ღვას. მან მიუგო: იქ ჰსჯულის ღება ან იქნების, წომე-
ლთაც თავი უოველთავან უფრო ბძქენი ჰგონათ.—

ჰსჯული დაგვიდევ კონინთელთ, ვით გინდა ზღა-
ტონ გვინებსა,
სხუის უბძქედ თავის მოძქონი, ჰსჯულსა ვერ შეიძი-
ნებსა,
ერთმან ვინმე ზღატონს დიმილით უთხნა. სადამდი უნ-
და ჰსწავლაში იყო. მან უთხნა: სანამდი ჩემის თავის სი-
კეთე ან შემშუღდება.—

სანამ იქნები მოწაფედ, დიმილით უთხრეს შენაო,
მანამ სიკეთე თავისა, ან მექმნას მოსაწუნაო,
უმეტანს კაცსა, სიუწმეს უკან ჰსწავლა სინცხვილად ჰს-
ჩანს, მაგწამ ფილასთფოსი სიკუდილამდის ჰსწავლაში

გაანონინებს თავის ცხოვრებას. —

ზოგს სინტყვალად მიანინა, სიყრმეს უკან კითხვა ჭის
წავლა,

მაგრამ ბძმენთა სახელად ჭინანს, საკჷდალამდა მაშიგ
ჭიწავლა,

ზღაგონ იყო კაცი კეთილი. უოკელთჳს უოკელა თავის
თჳსისა კონტო ნება მოეკლა ზე ესრეთ ისწავლელოდა,
კაცს სიკჷდალისა ნუ ემანან. ესე ფაღასოფოსთაც ჩჷ-
ჭჷულესად შეექნათ, სიკჷდალის უშიშრობა. ანათჷ ეს-
რეთ ჭისოქჷა სიკჷდალის ფაქრი ადღანავისა ჭქონდეს,
ანამედ ბძმენი კაცი იგი ანს, რომელიც სიკჷდალისა-
თჳს ფაქრობდეს. სიკჷდალი თნი რიგია, ერთი ბუნე-
ბითი გინა ჩჷჭჷულესითი. მეორე კეთილ მოქმედებასა ზე
კანს აგეჷულობისაგან. თავისას სიბძმენით კაცმან, უოკე-
ლი თჳსის კონტის ნება ზე გემოვნება მოკლას ზე თჳს-
გან შორად განაგდოს. —

ზღაგონ კაცია კაცია, კეთილის შენატკაცია,
თავის ნებისა მომკჷლელი, გემო კონტისა წაცია,
ისწავლელოდა სიკჷდალსა, ნუ შიშობს დასაკოცია,
ფაღასოფოსნი დასჷყენდენ, ეგონათ გასაკოცია,

ანა თქუა ასე ისი ჰქჳოხს, წინ ჰქონდეს სულ საიცია,
 ბრძენი ის ანის სიკუდილის, ვის ფაქრი გაუოცია,
 სიკუდილი ანის თნ რიგი, ბუნებით ადუკოცია,
 მეორე ჯანგის წადილით ვის ნება ადუკეცია,
 ზე გორცის შველის ზე გემოსი, ანის მტა სულ ურეცია,
 მნელია სინდმნით სიკუდილი, საწუთოს ქცევა ეს-
 მისა,

ხან აამდლებს ხან დასცემს, ურელაა ერთას წამისა,
 ნუ მოადევ უუწხა ნუ უგდეზ, მისსა ამისსა დამისა,
 ზე შენ დაიჭირე სადაეუ, მაგრა შენისა გვაშისა. —
 ამასვე ჰკითხეს, რით იცნობება ბრძენი. მაუგო: ბრძენი
ის ანის რომელიც მძახვისათვის ან შეწუხდება, ზე ქუბი-
სათვის ან ამდდდება. —

ბრძენს რით იცნობ კიდევ ჰკითხეს. ესაო მისი ნიშა,
 ანცა ქუბას აუხვავდე, ანცა მძახვისა ჰქონდეს შიშა,
 ჰკითხეს კაცა რით იცნობება. მაუგო: რო გონც ჩინური
წკრილით შეიტყობა, ეგრეთვე კაცა ღამანაკათ იცნო-
ბება. —

კაცს რით იცნობ მან მაუგო, ვათ ჩინური იცნობე-
 ბას,

კაცია სიტყვათ, ის წიკნაღით, განცხადებად შამოკნბუ-
ბის,
ჰკითხეს, წით იქნების კაცმა თავის სიტოცხლეში თვისი სა
მყოფანაწო საზნდო იშოვნოს. მიუგო: წისაც ღიდად
დამჭინე აწიუო მისმეტს რუ მინდომებ მ სამყოფანა-
წო საზნდო იქნება. —

სიტოცხლის საზნდო წაც განდა, ჰკითხეს წით შუი-
კრებისა,
აწას ექებდე მის მეტსა, წაცა აწ გეჭირებისა,
ჰკითხეს წომელი კაცია უფწო მკნედ ითქმის. მიუგო: წო-
მელიც თავის ჯავწს მოერეკას. ჯავწანი ის აწის, განც
სიტყუწას ვერ შეინახავს. იგიცა მკნედ ითქმის წომელიც
თავისის სიგლახაკის დაფაწვას შეამდეუს. მ კწალად მ
რე უფწოსად იგი აწს წომელიც ბოწოცის კაცის საქვი-
ელს აწ აჭუჭტა. —

მაგაწი კაცია ვან აწის, თქუწა ჯავწის მომკუჭთუ-
ლია,
სისუსტის ნაშნად გამოჩნდეს, სიტყუას ვერ შემნახუ-
ლია,
მაგაწი აწის თავისი, მედოვნობის დაშვანველია,

ზე უფრო მაგარი არა ქნას, ბოროტთა სანკვეგელია,
 უდგილომ წისხვამ შექქმნას, სამაგელი მოსაწუენი,
 წააკდინოს ან შეეძლოს, გულში სიტყუა დასაუენი,
ვერ დაჭუანოს გლახაკობა, გული ჰქონდეს ამაუენი,
 ზე ავს ბამეკდეს კანგს ელტიდეს, ჰსჯობს შინუტუენი
 ცუდ უენი,
 ჰკითხეს როგონს ადგილს უნდა მოეწადოს კაცი. მიუ-
 გო: საცა მტუენი ზე ამხანტაკანი მხურობლობდეს, ზე უმ
 აწვილი მეუობდეს.—

როგონსა თემთა ვეწილოთ, ჰკითხვიდენ მასვე მა-
 სასა,

ამხანტაკანთა ადგილთა, სამეუოს უმაწვალისასა.—
 ზეკუენის კაცისაკან წუალობა თუ გინდოდეს, ავს ნუ-
 რასა იქ.—

ავს მოქმედი წუალობას, ბრძენთაკან ნუ მოელისა.—
 ქუჭუენა ბედნიენი მაშინ იქნების, როდესაც მსაჯული
 ბრძენი უჯდესა. რომელსაც მანტო თავის თავის განი-
 გესა ან შეუძლიან, ის სხუას მწავალს ვათან გაანგი-
 ეს.—

თემის ბედა თუ დაჯდა, კანგი წამ გამეკებელია,

თუ კაცო თავსა ვერ ირგებს, სხუისას და სარგებელია,
ყოველის სიბრძნის საფუძველი არის მოთმინება.—

მოთმინებაა უთუოდ, სიბრძნისა სამარკუჭელია,
 ბოროტს აგებულებას შეუძლიან, კეთილის საქმის წავა-
 დენა.—

ბოროტის ბუნებისგან, წაჭედეს კეთილის ბოლო-
 ნი,
 მომთმინე მანამდე ვერ შეიქნები, სანამდე შენს ნებას არ
 მოიკუჭტო.—

ანა ხარ დამთმო ვინემდე, ნება არ მოგაკუჭტოთა,
 სამთა საქმეთათვის ვსწუხვარ, მდადარი უსაზგავო, სი-
 დაწიბუში ჩავაჭედეს. ჭკუიანს ჭკუა მოაკლდეს, მ ვა-
 ციოსანი უმაცვიობაში ჩავაჭედეს.—

სამს ვსწუხვარ, მდადაწს დაეცეს, უსაზგავ იუმს
 დრკუაო,
 მაცვიოსანსა მაცვიო, ჭკუიანს დააკლდეს ჭკუაო,
 ამწაჭტავანს უუწს ნუ უგდე, სანამ ამწაჭტავნობა არ
 მოიშალოს.—

უუწს ნუ უგდე ამწაჭტავანს, სანამ კარგა არ დამ-
 დაჭედეს,

ქუცუნის მანგიგულთ კაცთა ზე უფროსთა მანთებსთ სს-
 ჭათ კაცთხედ განდაცვლილნი იუჟენ. უკეთუ იმ სს-
 ჭათ კაცებსავით ისინიც მოიქცევიან, უწნი მაგთენს ან
 დასდექენ ზატვისა. —

მანთებს სსჭაზე უფროს კაცსა, დად წამე უკეთ ქვ-
 მსა,
 თუკა ანის სსჭესა მსგავსად, მალ ზატვი წაექცევა,
 უკეთუ მამამ შვილი სასწავლოში არ მისცა, შვილმა მა-
 შანვე უნდა შეატეოს თურმე თავის შემკუნიდრედ ან უნ-
 და. —

მამა შვილსა ან ასწავლის, ჰსცნას ან უნდა მისსა
შემკუნიდრად.

სულგრძელესა ანის, ვანც სიგლახაკისათჳს ან შეწუხ-
 დესა. —

დათქნა სიგლახაკისა, სულგრძელესა დიდაა,
 ეს გიჯობს შენს უკან შენი საქონელი მტერს დაწიეს,
 ვარემ შენს საცოცხლეში, შენს მეგობარს შესთხოვდე. —
 დაწიეს შენი ყველა მტერსა, ჰსჯობს რომ სთხოვდე მო-
 უჭას ზუნსა,
 ანისცოფ იყო ბრძენი კირანელი ზე მოწაფე სიგლახაკისი:

ამას ჰკითხა დიონოსი. თულისოფოსთა სხუათ კაცთა-
გან უკეთეს უძჯობესი წა აქუსთ. მიუგო: თუ კაცმა წაც
ჰსჯულთა უკელა იცოდეს, თავის ჰსჯულზე უფრო მტკი-
ა იდგება. სმიტომ რომ, სხუას ჰსჯულში წაც ავია
იმას აღაწა იქს ზე წაც კარგია ის ღაწიება. აგწვეუ ბრ-
ძენი კაცია; თუ ყუ შილა იცის წაც ავია იმას აღაწა იქს,
ზე წაც კარგია იმასა იქს.—

ანისტოფს ჰქუა დიონოსი, ბძნობით სხუასზე წა
ერგება,

თულისოფოსთ შეუძლია, ამ საქმისა გამოგება,
ავსა კარგში გამოაწიებს, იცის წაცა მოეგება,
ზე კარგს მიჰყუ შილა ავს აწა იქს, საქმე მისი გაეგება,
საწგოა ვისაც მიხუდებს, თულისოფოსთა წილობა,
გაადუძოს ზე გან უფრთხოს, უგუნ ურობის ძილობა,
სიტყუა თქუას ყუ შილა ასეთა, ვეწაგან უფოს ცილობა,
ზე ზიწუტყუესა კაცი ვეწა ჰსჯობს, ამით აქუს გაუწი-
ლობა,

ამასვე ჰკითხეს, წად უუწაწსთ თულისოფოსნი დიდ შემ-
ძლე კაცთა. მიუგო: თულისოფოსთ იცინა წით განძია
ღწდებინა, ანუ წით ღაგლახანებინა.—

დაედა შემძლეა წაღ^ვ უუქანსთ, ფილასთფოსი ბნ-
მენა,

ეტის გზა სიგლახაკისა, სიმიდინის შეცა მენა.

მეორე ესე. თეთრით სიგლახაკე ქსჯობს ჭკუით სიგლახაკესა. ამისთვის წომ თეთრის უქონელს მანტო თეთრი აწა აქუს, ზე ჭკუის უქონელს იქნება წომ ფუთის ნა-ბოძები თავისი სახე წომელები აქუს, ისიც მოეშალოს.—

ხელს გლახაკე ქსჯობს წა იქნა, აწა აქუს საქონუ-
ლია,

მაგნამ ფუთის ბოძი სახისა, ცოფი მოშლისა მქნელია.

სწულს კაცს მანთებს, ჭკუა, ქსნაგლა ზე გასინ ჯულო-
ბა. თუ ესენი აქუს თეთრითაც დაწიბი იუოს მაშინაც კა-
ცს უძახიან. ზე თუ ესენი აწა აქუს, თეთრი ბევრიც ქქ-
ნდეს მანც კაცს ან დაუძახებენ.—

სწულს კაცსა მანთებს სიბნძნედა, ქსნაგლა ზე გა-
სინ ჯულობა,

თეთრით დაწიბი^ც წომ იუოს, კაცობისა აქუს თქმულ-
ობა,

თუკი ის კარგი აწა გჭინს, სიმიდინით გქონდეს სწუ-
ლობა,

კაცათ აწაზინ ჩაგაგდებს, მოგუბეს უფლის წულუბი:

სიდიდრით თავი ნაქები, საქმეა უსუსუწია,
ცოდნა ჭკუა ზე შეძლება, უჭეწლასი მოსასუწია,
სიმაღლე აწის დიადი, ვის ეძებს მისი ზუსწია,

ზე ცდა ზე მოძებნა უგვანად, ვინა თქუას ვაჟკაცუწია.—
ამასვე ჭკითხეს, წა საზგებელი გაქუეს შენის ფილასოა
ფოსობისაგან. მიუგო: ყოველს კაცთან ყოველის მართა
ლის თქმა შემიძლიან. ჭეშმარიტს ფილასოფოსს სიკუ
დილისაგან აწ ეშინიან ზე შემიძლე კაცს მართაღს ეტუ
ჭის, ზე აწც წყალობის მოკლებისა ეშინიან. მართაღს
თქმა მარტო კაცსაც აწ იამებინ.—

ჭკითხეს წას ირგებ შენისა, ფილასოფოსთა ბძნა
ბითა,

თქმა შემიძლიან ყოველ კაცთან, მართალი ენა ძნობითა,
ბძძენი სიკუდილსა აწ ელტვის, მძლავრს ეტუჭის ჭსწო-
წსა გძნობითა,

აწ იამებინ მართალი, მარტოკაცს მისაგნობითა,

სანატრულია სოფლისა, თუ განჯლო კაცმან მზდუა
წები,

აწცვისი შიში ექნება, აწც სინტხვილითა მწვანები,

ბაღ ვანგა კიდევ უუქანდეს, მატრივი მისი ტვანები,
 ზე უბნობს ანმინდა სოფელი, კულაგ მისგან შენასგა-
 ბები.

ერთმა ვინმე გაჭკიცხა. ფილასოფოსთ მდიდარნი ჭსძუ-
 ლან ზე მალმალ უაღუენსებენ სოლმე. მან მიუგო: მკურ-
 ნაღნიც მწავალ სნეულეთან მივლენ, მაგნამ ერთს მკ-
 უნაღსაც ვენ ჭმობ, თავის თავის სნეულობა უნდა-
 დეს.—

ზმქენთ მდიდარი ჭსძულს გაჭკილეს, მივლენ ზე უა-
 ლენსებენ,

სნეულთანაც მივა მკურნალი, სენსა ან მოინებებენ.

ერთმა ვინმე შვილი მიჭკვანდა სასწავლებლად, ზე მან ხუ-
 თასი დნაჭკანი ჭსთხოვა. გაჭკუანდა კაცი იგი ზე უთხნა:
 მაგით ერთს სხუას ცუჭეს ვიუდიო. მიუგო: თუცა იუ-
 იდი მაგნამ ბიჭი იქნება. მე რომ ვასწავლი, ონი შვი-
 ლი გეუოლებს ზე შვილს იუიდი.—

იუო უმანწვილის ჭსწავლისთვს, ხუთასის დნაჭკანის
 მთხოველი;

ეცუოდა მამა მაგითი, სხუას ცუჭისაცა ვან მხოველი,
 მან უთხნა თუცა იხოვნ, ბიჭთა იქნები მხოველი,

ქ წა გაიწურნება საშენოდ, ონისა ნასყიდად მოგუ-
ლ,

უოკლი უწნთველი იქნება, აწათი კელ საცდელია,
გინც ეძებს მისგან კეთილსა, ცუდაა მისი მცდელია,
თუგინდა შენთვის ასწავლე, რატა გუაგს გასაზდელია,
ქ შენ გაწგებს თავის საწნოსი, იქნება მიმაწვდელია.
წომულიმე სტწაფრთაგანი დავიდოდა აწისტოტელის მა-
გიერ მსაჯულთანა ქ კიდუც გაამანთლა. მან სტწაფრმა
იუიქა ქ თქუა: ჩემი ჭკუა ჭსჯობს ამ ფილასოფოსის
ჭკუასა ქ უთხრა. შენ რა საწგებელი გაქუს მაგ ფილას-
სოფოსობითა. თუ მე აწ გუოფილიყავ გაგამტუუნებდენ.
მიუგო: მე ეს საწგებელი მაქუს, რატ მე აქა ვსთქუი ის
ჩემი ნათქუამი სიტყუა მსაჯულს მოხსენდა ქ იმითი გა-
წმანთლდი.—

აწისტოტელს საქმე ჭქონდა, მისმა სტწაფრმა გაუ-
მანთა,

მისგან მისის უბწნესობით, დავიჯერა დავემანთა,
უთხრა სიბწნეს რასა ჭკმარობ, ესე ჩემგან წანგემანთა,
ქ თქმული ჩემი იქ იუბენ, გადანამცა მოიმანთა,
უცებს ჭკონია ბწმენი რან, საქმისა შემძლე მქნელ-

ტუღი ამაჲი შექქნია, მნელისა გასახსნელადო,
 უკვირს ზე ქსწულების ამაზე, კაცი ანა მუავს მცნელადო,
 ზე ვეღანც კელუეკსა გაიქრევს, ჩავანდეს განსაცდელადო.

ამას უძნახეს, შენის მეგობრებისაგან თეთნს მალმალ სე
 სხულობ. მიუგო: ამაზედ ანა ვსესხულობ რომ ჩემს და-
 ჭინებაზედ დავხანჯო. თეთნს როგორ უნდა დახანჯო
 ვა მინდა ჩემგან ისწავლონ. —

უძნახეს მეგობართაგან, მალმალ თეთნს იღებს ვა
 ლადო,
 ჩემთვის ან ვადებს დახანჯვის, ქსწავლა მწადს ჩემსა ეწ-
 ალადო.

როდესმე იყიდა ერთი კაკაბი ხუთ მანეთად, ერთმა ვინმე
 ნაყროვნაბაში ჩამოანთვა ზე უთხნა: ის ანა ქსჯობდა მა
 შინ გეუიდა როდესაც ოთხ ფულად იქნებოდა. მიუგო:
 ჩემთვის ხუთი მანეთი ისე ანის, როგორც შენთვის ოთხა
 ფული ფასობს. მე ეს ნაყროვნობით ან მიქნია. ამისთვის
 ვქენ, თუთნმა ჩემს ველში ბუკნი ხანი ან დაჭყოს. ვინც
 მგინათ ანას იყიდის, ამისთვის ანა იქნ რომ სადვავიანი
 კაცი დაუძახონ. თეთნის შენახვა უნდათ. —

სამ ფლუწად კაკაბს სყიდულობს, სძწახეკდენ აჳ მუა
ცვლია,

ჩემთვის ისწეა ვით შენდა, ის ოთხი ფული ძნელია,
ანაგიქ მაგად ამაღ ვიქ, ან ღაჭუოს ჩემთან წელია,
ანსაწვავად იქს ვინცა აქს, თეთრის შენახვის მტღელია,
წა კაცსა გამოუვიდა, მამონაობის ქაწები,
თქრო მ მიწა სწოწია, მასთან გასახაწები,
ანუნდა ქონა დახანჯავს, ანად აქქს შესახაწები,
მ სოფლის მოუქარე უხწახავს, ჳსწანს დიდად გასამა
წაწები.

ერთმა ვინმე ჳკითხა, როდის გამეზღება შვილი სასწავ-
ლოში მწავლის ცემითა. მიუგო: ქუჭბიტე უოკელგან დი-
დროვანნი ჳყრან, მაგწამ შენთვის მ სხუათათვს სწო-
წეა.—

საცემწად მოგცეთ ჳკილეკდენ, წოს გაგვეზღება შუა
ილია,

ქუწაც ბეწნი ჳყწია მიუგო, კელისაყრელად წბილია.
იმას უფრო ბეწნი აქქს, ვისაც ჳსწავლისათვს უწნი მო-
უკწავს. ამისათვს უოკელს საქმეს უფრო მსწწაფლ იქ-
მს.—

უფრო ბევრი აქვს ვის ქსწავლა, გულშია დაუთესია, ამად უოგლს საქმეს მალე იქს, წატარებე უკეთესია.

ქეთხეს ჭკუიანსა ზე უჭკუოს, წა განყოფილება აქვს. მიუგო: თნივ გაშიშვლებულნი განუტოვენ ზე მანშან ქსტონობ რომელიც სიშიშვლეში უფრო დიდხანს გაათუბს.—

ხელს ჭკუიანზე წა მეტი აქვს, ამას ქეთხავთ საამაბოსა,

გააშიშვლე ამითა ქსტონობ, მად რომელი შეიძოსა.

ამას დასძრახეს, სამაწთალში სტწაფინი იქიწავე. მიუგო: რომესაც ღხინი მომინდება მზარეულსაც ვაქიწავებ.—

უძნახევდენ სამაწთლისთჳს, სტწაფინს ქიწაობ იმას აწებ,

მან მიუგო ღხინისათჳს, მზარეულსაც მოწიკმანებ.

ბოლენ ბძმენი, აწისტოტელის სახლში შევიდა. ნახა ქალი დიდად მოწითული ზე სუფრა მდიდრად დაგებული: აწისტოტელს უძნახა, დიად კელ გაშლით ცხოვრებს ზეს თვალასოფოსთ წესი აწ აწის. აწისტოფ დიდუმა მტინე ხანს ზე კმა აწ გასტა, ვითამც აწაწა სმენია. ამისა შემდგომად უთხრა, დღეს აქავ ჩემი წვეულივე იყავ. ბო

ღენ სული ღაიღო ზე უანი ანღანა უთხნა: ანისტოფუ უთ
ხნა მას წად ამაგე ჩემი ცხოვრება. ვეჭობ ჩემა ძდიდაა
წი სუფრას ან გწუენია. მაგნამ თუთნი რომ დამიხანჯვას
ეს გამძიმს. შენ ფარისეველს გაგხან. ჩემს სახლს ამა-
გებ ზე აქედამ გასვლაკი ან გინღა —

ხოლენ გონია მგონია, ანისტოტელთან მსვლენია,
შევიდა ნახა ქალები, მოკაშმის დაუკლენია,
სუფრას ავსილი ყოვლითა, წაღ კატთა მოსავლენია,
ფილასოფუნად ან ცხოვრებს, უთხნა ვინც იქა მხლენია,
ჯერ კმა ან გასტა ანისტოფ, ვითამცა უსულენია,
ხანს უკან უთხნა მეწვავე, ჭქენწამე დასაღენია,
ხოლენ ეწვია მისათა, სიტყუითა დამაღენია,
ანისტოფ უთხნა წად სმაგე, ჩემი სიტოცხლე მძღენია,
ესან გეწუენა რომ მე მაქუს, სუფრანი ან სამხლენა,
თუთნის დახანჯვა გეწუენა, ანის რომ დასახლენია,
ფარისეველი ყოფილხან, მიწასა დასახლენია,
ღ სუფრას მიგინებ ეს გინღა, აქ იყო მოსახლენია,
კატს ეწუობი სახლში შეხვალ, მისას ნახავ წასაღ წასა,
დაუწურებ ყველაგასა, შაგ ნადებსა ვარე სწასა,
ესკი გინღა კარგა დაგხვდე, შეუწასა ზე გამოუწასა,
ღ აწვინა იქს გონიერი, ამ საქმეზე ენის ძგნასა.—

ქართული ლექსთ-თხზულებს.

1. ლოცვა ცხოვალისა. (
2. ალექსი. (თა. ღაგით ბაძმიას ძეს
3. უმანკობა. (მანაბლისა.

საბუღე ზე ყანმით. (თ. გ. უნი.
შოქია. (

—
მლოზა.

მღვაჲე სასაფლავს იქით. რუსულათ თანგუმნილი. თა.
გოზგი ბაძათოვასა.

ქსწავლა ზე ხელოვნება.

მოკლედ სიტყვას გეზ სოგრატი. თანგუმნილი რუსულ-
ლაღვან ქართულად ერისტა თურქესტანის შვალასა-
გან ზე ლექსად ნათქვამი მეუას ვახტანგასგან.—